પ્રકાશન નં. ૪૩૬

અસ્રે હાઝિર

(વર્તમાન યુગ)

અહાદીષે નબવી (સલ.)કે આઇના'મેં

● હઝરત મવલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહિબ લુધ્યાનવી (રહ.)

★ લિપ્યંતરકાર ★
(મવલાના) ઈનાયતુલ્લાહ ઈખરવી (સા.)

પ્રકાશન વિભાગ :
દારુલ ઉલૂમ ભરૂચ, મહમૂદનગર,
મુ. પો. કંથારીઆ—૩૯૨ ૧૬૨,
તા. જિ. ભરૂચ, (GUJ-INDIA).

પ્રકાશન નં. ૪૩૬

અસ્રે હાઝિર

(વર્તમાન યુગ)

અહાદીષે નબવી (સલ.)કે આઈના'મેં

● હઝરત મવલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહિબ લુધ્યાનવી (રહ.)

● લિપ્યંતરકાર ●

(મવલાના) ઈનાયતુલ્લાહ ઈખરવી (સા.)

પ્રકાશન વિભાગ :

દારુલ ઉલૂમ ભરૂચ–મહમૂદનગર,
મુ. પો. કંથારીઆ–૩૯૨ ૧૬૨,
તા. જિ. ભરૂચ, (GUJ.-INDIA).

અસ્રે હાઝિર (વર્તમાન યુગ) :
અહાદીષે નબવી (સલ.)કે આઈના'મેં

મુરત્તિબ : હઝરત મવલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહિબ લુધ્યાનવી (રહ.)

લિપ્યંતરકાર : (મવલાના) ઈનાયતુલ્લાહ ઈખરવી (સા.)

આવૃત્તિ : પહેલી

પ્રત : ૧૦૦૦

પ્રકાશન નં. : ૪૩૬

મૂલ્ય : અમલ

પ્રકાશન વિભાગ :
દારુલ ઉલૂમ ભરૂચ–મહમૂદનગર,
મુ. પો. કંથારીઆ–૩૯૨ ૧૬૨,
તા. જિ. ભરૂચ, (GUJ.-INDIA).

ફેહરિશ્તે મઝામીન

ક્રમ	ઉન્વાન	સફા
૨૪.	કિયામત કબ હોગી ?................................	21
૨૫.	હમ–જિન્સ પરસ્તીકા રુજ્હાન................................	21
૨૬.	નાચ–ગાનેકી મહ્ફિલેં, બંદરોં ઔર ખિન્ઝીરોંકા મજ્મા..	22
૨૭.	હરામ ચીઝોંમેં ખાનાસાઝ તા'વીલેં................................	23
૨૮.	બદકારી ઔર બેહયાઈકા નામ ષિકાફત ઔર ફુનૂને લતીફા...	23
૨૯.	બેહયાઈકા અંજામે બદ................................	24
૩૦.	ઈખ્તિલાફો–ઈન્તિશાર................................	25
૩૧.	તીન જુર્મ ઔર તીન સઝાએં................................	25
૩૨.	કિયામતકી વાઝિહ અલામાત................................	26
૩૩.	ઐસી ઝિંદગીસે મૌત બેહતર................................	28
૩૪.	આમિરીય્યત ઔર જબ્રો–ઈસ્તિબ્દાદકા દૌર................................	29
૩૫.	હલાલો–હરામકી તમીઝ ઉઠ જાનેકા દૌર................................	29
૩૬.	સૂદખોરીકે સૈલાબકા દૌર................................	30
૩૭.	અરબાબે ઈક્તિદારકી ગલત રવિશકે ખિલાફ જિહાદકે તીન દર્જે................................	30
૩૮.	દુઆઓંકે કબૂલ ન હોનેકા દૌર................................	31
૩૯.	અલ્લાહ તઆલાકી હિફાઝતકે ઉઠ જાનેકા દૌર................................	32
૪૦.	અલ્લાહ તઆલાકી નારાઝીકા દૌર................................	32
૪૧.	જૈબ ઔર પેટકા દૌર................................	33
૪૨.	ઝાહિરદારી ઔર ચાપલૂસીકા દૌર................................	33
૪૩.	માલી ફિત્નોંકા દૌર................................	34
૪૪.	અનાનિય્યત ઔર ખૂદપસંદીકા દૌર................................	34
૪૫.	દૌરે હાઝિરકે નુમાયાં ખદોખાલ ઔર કુર્બે કિયામતકી ૭૨ અલામતેં................................	35

ક્રમ	ઉન્વાન	સફા
૪૬.	અવ્રત ઔર તિજારત......................................	38
૪૭.	બલંદો–બાલા ઈમારતોંમેં ડીંગેં મારના......................	38
૪૮.	ઉમ્મતકે ઝવાલકી અલામતેં..................................	39
૪૯.	અરબકી તબાહી..	39
૫૦.	આલમગીર ઔર લા–ઈલાજ ફિત્ના..............................	39
૫૧.	આખરી ઝમાનેકા સબસે બળા ફિત્ના...........................	40
૫૨.	હુસ્ને કિરાઅતકે મુકાબલોંકા ફિત્ના..........................	40
૫૩.	અઝાબે ઈલાહીકે અસ્બાબ....................................	41
૫૪.	ફિત્નો–ફસાદકા દૌર......................................	41
૫૫.	ફિત્નાકે દૌરમેં ઈબાદતકા અજ્રો–સવાબ........................	42
૫૬.	ખેરસે બે–બહ્રા' લોગોંકી ભીળ.............................	42
૫૭.	તરક્કી પસંદાના ઠાટબાટ....................................	43
૫૮.	ખુદાકી લા'નતો–ગઝબમેં સુબ્હો–શામ..........................	43
૫૯.	હાલાતમેં રોઝ–અફઝૂં શિદત.................................	44
૬૦.	ક્યા ઐસા ભી હોગા ?......................................	44
૬૧.	અવ્રતોંકી ફરમાંબરદારી....................................	45
૬૨.	ઝકાતકો ટેક્સ કરાર દિયા જાએગા............................	46
૬૩.	મસાજિદકી બેહુરમતી......................................	46
૬૪.	જાહિલ મુફ્તી..	47
૬૫.	ઉલમા' ઔર હુક્કામ..	47
૬૬.	દીનકી બાતોંકો ઉલટ દિયા જાએગા............................	48
૬૭.	તબાહીકી અસલ બુન્યાદ.....................................	48
૬૮.	યહૂદો–નસારા'કી નક્કાલી..................................	49
૬૯.	અંધાધુંધ કત્લ..	49

ક્રમ	ઉન્વાન	સફા
૭૦.	બદસે બદતર દૌર..	50
૭૧.	તબાહકુન ગુનાહોં પર જુર્અત............................	50
૭૨..	લગાતાર ફિત્ને..	50
૭૩.	ખુદાકી ઝમીન તંગ હો જાએગી...........................	51
૭૪.	ફિત્ના–ઝદા' કુલૂબ.......................................	52
૭૫.	દિલોંસે અમાનત નિકલ જાએગી...........................	53
૭૬.	ઈન્સાની લિબાસમેં શયતાન................................	54
૭૭.	બદઅમલીકે નતાઈજ...	56
૭૮.	ઈખ્તિલાફકી નહૂસત.......................................	57
૭૯.	હુક્કામકી ગલત–રવી પર ન ટોકના........................	57
૮૦.	ના–અહ્લોંકી હુકૂમત......................................	59
૮૧.	ઝાહિરો–બાતિનકા ઈખ્તિલાફ...............................	60
૮૨.	દજ્જાલી ફિત્ના..	63
૮૩.	ઝરૂરિય્યાતે દીનકા ઈન્કાર..................................	63
૮૪.	ઈન્કિલાબે ઝમાના...	64
૮૫.	કુર્આનસે શુબ્હાત...	65
૮૬.	કુર્આની દા'વતકા દા'વા....................................	65
૮૭.	સુન્નતકે મફહૂમમેં મુગાલતા અંદાઝી.........................	66
૮૮.	દીની મસાઈલમેં ગલત કિયાસ–આરાઈ.......................	67
૮૯.	જિદ્દત–તરાઝીકા સબબ શોહરત તલબી......................	68
૯૦.	કુર્આનકે મુહ્કમાતસે એ'રાઝ ઔર મુતશાબહાતકી તલાશ....	69
૯૧.	શિકમ–સેરી ઔર ગબાવતકા નતીજા : ઈન્કારે સુન્નત.....	71
૯૨.	દીનકે મુઆમ્લેમેં રિશ્વત..................................	72

★ ★ ★

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

પેશે લફ્ઝ

દૌરે હાઝિરકો સાઈન્સી ઔર માદી એતિબારસે લાખ તરક્કી યાફ્તા કહ લીજિએ, લેકિન અખ્લાકી અકદાર, રૂહાની બસીરત ઔર ઈમાની જવહરકી પામાલીકે લિહાઝસે યહ ઈન્સાનિયતકા બદતરીન દૌરે ઈન્હિતાત હૈ. મક્રો–ફન, દગા–વ–ફરેબ, શર્રો–ફસાદ, લહ્વો–લઈબ, કુફ્રો–નિફાક ઔર બે–મુરુવ્વતી વ–દનાઅતકા જો તૂફાન હમારે ગર્દોપેશ બરપા હૈ, ઈસને સફીન–એ–ઈન્સાનિય્યતકે લિએ સંગીન ખતરા પૈદા કર દિયા હૈ. ખલીફ–એ–અર્દી (બની નૌએ ઈન્સાન)કી ફિત્ના સામાનિયોંસે ઝમીન લરઝ રહી હૈ. આસ્માન

(૧) અકદાર : મૂલ્યો, (૨) પામાલી : તબાહી, બરબાદી, (૩) ઈન્હિતાત : પડતી, (૪) બે–મુરુવ્વતી : બેદર્દી, ઝુલ્મ, (૫) દનાઅત : કમીનાપન, (૬) સફીના : કશ્તી, નાવ, (૭) ખલીફ–એ–અર્દી : ઝમીનકા ખલીફા (નાયબ), (૮) સામાનિયોં : અસ્બાબ, તય્યારી, ઝરૂરી ચીઝેં, (૯) લરઝના : કાંપના.

કાંપ રહા હે ઓર બહ્રો–બર, જબલો–દશ્ત ઓર વુહૂશો–તુયૂર "અલ–અમાન વલ્ હફીઝ"કી સદાએ ઈહ્તિજાજ બલંદ કર રહે હૈં, ઈન્સાનિયત પર નઝઅ્કી હાલત તારી હે, ઉસકી નબઝેં ડૂબ રહી હૈં ઓર લમ્હા–બ–લમ્હા ઈસ "જાં બલબ્ મરીઝ"કી હાલત મુતગય્યર હોતી જા રહી હે, યહ દેખ કર અહ્લે બસીરતકા યહ ઈહ્સાસ કવી હોતા જા રહા હે કે શાયદ ઈસ આલમકી બિસાત લપેટ દેનેકા વક્ત ઝિયાદા દૂર નહીં. ઝૈલમેં અહાદીષે નબવિય્યહ (અલા સાહિબિહા અલ્ફ–અલ્ફ સલાતંવ્ વ સલામા)સે એક આઈના પેશ કિયા જા રહા હે, જિસમેં દૌરે હાઝિરકે તમામ ખદ્દોખાલ નઝર આતે હૈં ઓર ઉલમા', ખુતબા' હુક્કામ ઓર અવામ સબકે કાબિલે ઈસ્લાહ ઉમૂરકી નિશાન–દહી ફરમાઈ ગઈ હે, ઈસકી જમા' વ તર્તીબસે મકસૂદ કિસી ખાસ તબ્કાકી તન્કીસ નહીં, લાલચ સિર્ફ યહ હે કે હમ ઈસ શફ્ફાફ આઈનેમેં અપના રુખે–કિરદાર દેખ કર ઈસ્લાહકી તરફ મુતવજ્જેહ હોં.

યહ સિલસિલા માહ્નામા "બય્યિનાત"મેં શુરૂઅ્ કિયા ગયા થા ઓર મુન્દરજ–એ–બાલા ઈબ્તિદાઈય્યહ ભી ઉસકી કિસ્તે

(૧) જબલ : પહાડ, (૨) દશ્ત : જંગલ, મેદાન, (૩) વુહૂશ : જંગલી જાનવર, (૪) તુયૂર : પરિન્દે, પંખીઓ, (૫) ઈહ્તિજાજ : એ'તિરાઝ, હુજ્જત, ઈન્કાર, (૬) નઝઅ્ : દમ છૂટના, સકરાત, (૭) મુતગય્યર : બદલા હુવા, બદલના, (૮) કવી : પુખ્તા, મઝબૂત, (૯) બિસાત : ફર્શ, બિસ્તર, (૧૦) ઝૈલમેં : તહત, નીચે, (૧૧) ખદ્દોખાલ : શક્લો–સૂરત, (૧૨) ખુતબા : ખતીબો, વાઈઝો, બયાન કરવાવાળાઓ, (૧૩) તન્કીસ : ખામી શોધવી, ટીકા કરવી, (૧૪) શફ્ફાફ : સાફ, ચોખ્ખું, (૧૫) રુખ : ચેહરા, (૧૬) મુન્દરજ–એ–બાલા : ઉપર્યુક્ત, (૧૭) કિસ્ત : હિસ્સા, ભાગ.

અવ્વલમેં આયા થા, ખયાલ થા કે ફુરસતકે લમ્હાત મયસ્સર આએ તો મઝીદ તલાશો–જુસ્તજૂકે બા'દ ઉસકી તકમીલ કર દી જાએગી ઔર ઉસે કિતાબી શકલમેં શાઇઅ કર દિયા જાએગા, લેકિન ઐસા નહીં હો સકા. અહ્‌બાબકા ઈસ્રાર હૈ કે જિસ હાલતમેં ભી હૈ ઉસે શાઇઅ્ કર દિયા જાએ. તવફીક શામિલે હાલ હૂઈ તો <u>ઈઝાફે</u> બા'દમેં કર દીએ જાએંગે. હક તઆલા શાનુહૂ ઈસે કબૂલ ફરમાએં ઔર તમામ ફિત્નોંસે ઉમ્મતકી હિફાઝત ફરમાએં, આમીન !

વલ્લાહુ વલિય્યુત્તવફીક

મુહમ્મદ યૂસુફ લુધ્યાન્વી (રહ.)

૧૫–૧૦–૧૪૦૫ હિજરી

(૧) ઈઝાફે : ઝિયાદતી, વધારો, ઊમેરો.

(૧) હલાકતકા ખતરા કબ ? :

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરત ઝયનબ બિન્તે જહશ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)સે દરયાફ્ત કિયા ગયા, યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! ક્યા હમ ઐસી હાલતમેં ભી હલાક હો સકતે હૈં જબ કે હમારે દરમ્યાન નેક લોગ મવજૂદ હોંગે ? ફરમાયા : હાં, જબ (ગુનાહોંકી) ગંદગી ઝિયાદા હો જાએગી.

(સહીહ બુખારી ૨/૧૦૬૪, સહીહ મુસ્લિમ : ૨/૩૮૮)

(૨) મક્રો-ફરેબકા દૌર દૌરા ઔર ના-અહ્લોંકી નુમાઈન્દગી :

લોગોં પર બહુત સાલ ઐસે આએંગે, જિનમેં ધોકા હી ધોકા હોગા. ઉસ વક્ત ઝૂટેકો સચ્ચા સમઝા જાએગા ઔર સચ્ચેકો ઝૂટા, બદ્દયાનતકો અમાનતદાર તસવ્વુર કિયા જાએગા ઔર અમાનતદારકો બદ્દયાનત ઔર રૂવયબઝા (ગિરે-પળે ના-અહલ લોગ) કૌમકી તરફસે નુમાઈન્દગી કરેંગે. અર્ઝ કિયા ગયા. "રૂવયબઝા"સે ક્યા મુરાદ હૈ ? ફરમાયા : વહ નાઅહ્લ ઔર બેકીમત આદમી જો જમ્હૂરકે અહમ મુઆમલાતમેં રાઈ-ઝની કરે. (ઇબ્ને માજહ ૨૯૨, કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૧૬)

---

(૧) દરયાફ્ત : સવાલ કરના, પૂછના, (૨) નુમાઈન્દગી : પ્રતિનિધિત્વ, (૩) જમ્હૂર : પબ્લિક, અવામ, બાશિન્દગાને મુલ્ક, (૪) રાઈ-ઝની : સલાહ આપવી, પોતાના ખ્યાલને જાહેર કરવો.

(૩) કારીયોંકી બોહ્તાત :

મેરી ઉમ્મત પર એક ઝમાના આએગા, જિસમેં "કારી" બહુત હોંગે, મગર "ફકીહ" કમ, ઈલ્મકા કહત હો જાએગા ઔર ફિત્નો-ફસાદકી કષ્રત. ફિર ઉસકે બા'દ એક ઔર ઝમાના આએગા, જિસમેં મેરી ઉમ્મતકે ઐસે લોગ ભી કુર્આન પઢેંગે, જિનકે હલકસે નીચે કુર્આન નહીં ઉતરેગા (દિલ કુર્આનકે ફહમ ઔર અકીદતો-ઈહતિરામસે કોરે હોંગે). ફિર ઉસકે બા'દ એક ઔર ઝમાના આએગા, જિસમેં અલ્લાહ તઆલાકે સાથ શરીક ઠહરાનેવાલા મુઅ્મિનસે દઅ્વ-એ તવ્હીદમેં હુજ્જતબાઝી કરેગા. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૧૭)

(૪) બદકારી અકલમંદીકા નિશાન :

લોગોં પર એક ઝમાના આએગા, જિસમેં આદમીકો મજબૂર કિયા જાએગા કે યા તો અહ્મક (મુલ્લા) કહ્લાએ યા બદકારીકો ઈખ્તિયાર કરે. પસ, જો શખ્સ યહ ઝમાના પાએ ઉસે ચાહિએ કે બદકારી ઈખ્તિયાર કરનેકે બ-જાએ "નક્કૂ" કહ્લાનેકો પસંદ કરે. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ ૧૪/૨૧૮)

(૫) ઈન્સાનિયતકી તિલ્છટ :

તુમ્હેં ઉસી તરહ છાંટ દિયા જાએગા, જિસ તરહ અચ્છી

(૧) બોહ્તાત : કષ્રત, (૨) ફકીહ : મસાઈલકા જાનનેવાલા, દીનકી સમઝ રખનેવાલા, (૩) કોરે : ખાલી, (૪) હુજ્જતબાઝી : દલીલ કરના, (૫) નક્કૂ : બદનામ, રુસ્વા, બેઈઝ્ઝત, (૬) તિલ્છટ : નીચેકા મૈલ (તળિયે રહેલી વસ્તુ) (૭) છાંટ : અલગ કરના.

ખજૂરેં રદ્દી ખજૂરોંસે છાંટ લી જાતી હૈં, ચુનાન્ચે: તુમ્હારે અછ્છે લોગ.ઉઠતે જાએંગે ઔર બદતરીન બાકી રહતે જાએંગે. ઉસ વક્ત (ગમસે છુટ કર) તુમસે મરા જા સકતા હૈ તો મર જાના.

(ઇબ્ને માજહ : ૨૯૨)

(૬) મર્દોં ઔર અવ્રતોંકી આવાર્ગી :

કાશ ! મૈં જાન લેતા કે મેરે બા'દ મેરી ઉમ્મતકા ક્યા હાલ હોગા (ઔર ઉનકો ક્યા કુછ દેખના પળેગા). જબ ઉનકે મર્દ અકળ કર ચલા કરેંગે ઔર ઉનકી અવ્રતેં (સરે બાઝાર) ઇતરાતી ફિરેંગી ઔર કાશ ! મૈં જાન લેતા જબ મેરી ઉમ્મતકી દો કિસ્મેં હો જાએંગી. એક કિસ્મ તો વહ હોગી જો અલ્લાહ તઆલાકે રાસ્તેમેં સીના–સિપર હોંગે ઔર એક કિસ્મ વહ હોગી જો ગયરુલ્લાહહીકે લિએ સબ કુછ કરેંગે.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૧૯)

(૭) કુર્બે કિયામત ઔર રૂ'યતે હિલાલ :

કુર્બે કિયામતકી એક નિશાની યહ હે કે ચાંદ પેહલે દેખ લિયા જાએગા ઔર (પેહલી તારીખકે ચાંદકો) કહા જાએગા કે યહ દૂસરી તારીખકા હૈ ઔર મસ્જિદોંકો ગુઝરગાહ બના લિયા જાએગા ઔર "ના–ગહાની મૌત" આમ હો જાએગી.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૨૦)

---

(૧) આવાર્ગી : બેપર્દગી, બેહયાઇ, ગુમરાહી, બદચલન, (૨) સીના સિપર : ખતરાકે મૌકે પર ડટા રહના, (૩) ગુઝરગાહ : રાસ્તા, (૪) ના–ગહાની મૌત : અચાનક મૌત.

(૮) કિયામતકી ખાસ નિશાનિયાં :

કિયામતકી ખાસ અલામાતમેંસે યહ હૈ : (૧) બદકારી, (૨) બદ–ઝબાની, (૩) કત્અ્ રહમી(કા આમ હો જાના), (૪) અમાનતદારકો ખયાનતદાર ઔર ખાઇનકો અમાનતદાર કરાર દેના. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ ૧૪/૨૨૦)

(૯) કિરાએકે ગવાહ ઔર પૈસોંકે હલફ :

લોગોં પર ઐસા ઝમાના ભી આએગા કે સચ્ચોંકો ઝૂટા ઔર ઝૂટોંકો સચ્ચા કહા જાએગા ઔર ખયાનત–પેશા' લોગોંકો અમાનતદાર ઔર અમાનતદાર લોગોંકો ખયાનત–પેશા' બતલાયા જાએગા. બગૈર તલબ કિએ લોગ ગવાહિયાં દેંગે ઔર બગૈર હલફ ઉઠવાએ હલફ ઉઠાએંગે ઔર કમીને બાપ–દાદાકી અવલાદ દુન્યવી એ'તિબારસે સબસે ઝિયાદા ખૂશનસીબ બન જાએંગે, જિનકા ન અલ્લાહ પર ઈમાન હોગા, ન રસૂલ પર.

(મજ્મઉઝ ઝવાઇદ : ૭/૨૭૩)

(૧૦) દીનકે લિએ મુશ્કિલાતકા પેશ આના :

લોગોં પર એક ઝમાના આએગા જિસમેં અપને દીન પર સાબિત કદમ રહનેવાલેકી મિષાલ ઐસી હોગી, જૈસે કોઇ શખ્સ આગકે અંગારોંસે મુટ્ઠી ભર લે. (તિરમિઝી : ૨/૫૦)

(૧) હલફ : કસમ ઉઠાના

(૧૧) નેક લોગોંસે મહ્રૂમીકા નુકસાન :

નેક લોગ યકે–બા'દ–દીગરે રુખ્સત હોતે જાએંગે. જૈસે છટાઈકે બા'દ રદ્દી જવ્ યા ખજૂરેં બાકી રહ્ જાતી હૈં, ઐસે ના–કારહ લોગ રહ જાએંગે કે અલ્લાહ તઆલા ઉન્કી કોઈ પરવા નહીં કરેગા. (સહીહ બુખારી : ૨/૯૫૨)

(૧૨) જાહિલ આબિદ ઔર ફાસિક કારી :

આખરી ઝમાનામેં બે–ઈલ્મ ઈબાદત–ગુઝાર ઔર બે–અમલ કારી હોંગે. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૨૨)

(૧૩) મસાજિદ પર ફખ્ર :

કિયામત કાઈમ ન હોગી યહાં તક કે લોગ મસ્જિદોંમેં બૈઠ કર (યા મસાજિદકે બારેમેં) ફખ્ર કરને લગેંગે.

(ઈબ્ને માજહ : ૧/૧૧૨)

(૧૪) દો જહન્નમી ગિરોહ :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) આં હઝરત (સલ.)કા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે દો જહન્નમી ગિરોહ ઐસે હૈં, જિન્કો મૈંને નહીં દેખા (વહ બા'દમેં પૈદા હોંગે). એક વહ ગિરોહ જિન્કે હાથોંમેં બેલકી દુમ જૈસે કોળે હોંગે. વહ ઉન કોળોંકે

(૧) છટાઈ : અલાહિદહ કરના (ચારણી પછી), (૨) નાકારહ : બેકાર, (૩) ફાસિક : ગુનેહગાર, (૪) કાઈમ : વાકિઅ્ હોના, (૫) કોળે : હન્ટર, કોરડા.

સાથ લોગોંકો (નાહક) મારેંગે. દૂસરી વહ અવ્રતેં જો (કહનેકો તો) લિબાસ પહને હૂએ હોંગી, લેકિન (ચૂંકે લિબાસ બહુત બારીક યા સતરકે લિએ ના–કાફી હોગા. ઈસ લિએ વહ) દર હકીકત બરહના હોંગી. (લોગોંકો અપને જિસ્મકી નુમાઈશ ઔર લિબાસકી ઝૈબાઈશસે અપની તરફ) માઈલ કરેંગી. (ઔર ખૂદ ભી મર્દોંસે ઈખ્તિલાતકી તરફ) માઈલ હોંગી. ઉન્કે સર (ફેશનકી વજહસે) બુખ્તી ઊંટકે કૌહાન જૈસે હોંગે. યહ અવ્રતેં ન તો જન્નતમેં દાખિલ હોંગી, ન જન્નતકી ખૂશ્બૂ હી ઉન્કો નસીબ હોગી. હાલાં કે જન્નતકી ખૂશ્બૂ દૂર દૂરસે આ રહી હોગી. (સહીહ મુસ્લિમ : ૨/૨૦૫)

(૧૫) આલમે ઈસ્લામકી ઝબૂં-હાલી ઔર ઉસકે અસ્બાબ :

હઝરત સવ્બાન (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અક્દસ (સલ.)ને ઈરશાદ ફરમાયા, વહ વક્ત કરીબ આતા હૈ જબ કે તમામ કાફિર કૌમેં તુમ્હારે મિટાનેકે લિએ (મિલ કર સાઝિશેં કરેંગી ઔર) એક દૂસરેકો ઈસ તરહ બુલાએંગી, જૈસે દસ્તરખ્વાન પર ખાના ખાનેવાલે (લઝીઝ) ખાનેકી તરફ એક–દૂસરેકો બુલાતે હૈં. કિસીને અર્ઝ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! ક્યા હમારી કિલ્લતે તા'દાદકી વજહસે હમારા યહ

(૧) નુમાઈશ : દિખલાવા, દિખાવા, (૨) ઝૈબાઈશ : સજાવટ, શોભા, ખૂશ્નુમાઈ, ઝીનત, (૩) બુખ્તી : એક કિસ્મકા બળા ઊંટ, તેઝ રફતાર ઊંટ, (૪) કૌહાન : ઊંટકી પીઠકી બલંદી, ઊંટ યા બેલકા ઊંચા કન્ધા, (૫) ઝબૂં હાલી : કમઝોર હાલત, (૬) સાઝિશેં : ઈસ્કીમેં, તદબીરેં.

હાલ હોગા ? ફરમાયા : નહીં, બલ્કે તુમ ઉસ વક્ત તા'દાદમેં બહુત ઝિયાદા હોંગે. અલબત્તા તુમ સૈલાબકે ઝાગકી તરહ ના–કારહ હોંગે. યકીનન્ અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે દુશ્મનોંકે દિલસે તુમ્હારા રો'બ ઔર દબદબહ નિકાલ દેંગે ઔર તુમ્હારે દિલોંમેં "બુઝદિલી" ડાલ દેંગે. કિસીને અર્ઝ કિયા, યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! બુઝદિલીસે ક્યા મુરાદ હૈ ? ફરમાયા; દુન્યાકી મુહબ્બત ઔર મૌતસે નફરત. (અબૂ દાવૂદ : ૫૯૦)

(૧૯) ના–ખલફ ઔર નાલાઈક ઉમ્મતી :

હઝરત ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સલ.)ને ઈરશાદ ફરમાયા : મુઝસે પેહલે જિસ નબીકો ભી અલ્લાહ તઆલાને ઉસકી ઉમ્મતમેં મબઊષ ફરમાયા, ઉસકી ઉમ્મતમેં કુછ મુખ્લિસ ઔર ખાસ રુફકાઅ્ ઝરૂર હૂએ, જો ઉસકી સુન્નતકી પાબંદી ઔર ઉસકે હુકૂમકી પૈરવી કરતે, ફિર ઉનકે બા'દ ઐસે ના–ખલફ પૈદા હોતે જો કહતે કુછ ઔર કરતે કુછ ઔર જો કુછ ઉન્કો હુકૂમ દિયા ગયા થા ઉસકે ખિલાફ અમલ કરતે. (ઉસી તરહ ઈસ ઉમ્મતમેં ભી ઐસે નાખલફ પૈદા હોંગે, જો ઈસ્લામકા નામ તો લેંગે, લેકિન ઉન્કા અમલ ઉસકે ખિલાફ હોગા) પસ, જો શખ્સ બ–શર્તે કુદરત) હાથસે ઉન્કે ખિલાફ જિહાદ કરેગા વહ મુઅ્મિન હૈ ઔર જો ઝબાનસે ઉન્કે ખિલાફ જિહાદ કરેગા વહ ભી મુઅ્મિન હૈ ઔર જો ઉન્કે

(૧) ઝાગ : ઉપરકા કચરા, (૨) મબઊષ કરના : ભેજના, (૩) ના–ખલફ : ના–અહલ.

ખિલાફ દિલસે જિહાદ કરેગા (કે ઉનકી બદ્અમલીકો કમ અઝ કમ દિલસે હી બુરા સમઝે) વહ ભી (કમઝોર દરજેકા) મુઅ્મિન હૈ ઔર ઉસકે બા'દ તો રાઈકે દાનેકે બરાબર ભી ઈમાન નહીં રહતા. (સહીહ મુસ્લિમ : ૧/૫૨)

(૧૭) દજ્જાલી ફિત્ના ઔર નએ નએ નઝરિયાત :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)સે મરવી હૈ કે નબીએ અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા : આખરી ઝમાનામેં બહુતસે ઝૂટે મક્કાર લોગ હોંગે, જો તુમ્હારે સામને (ઈસ્લામકે નામસે નએ નએ નઝરિય્યાત ઔર) નઈ નઈ બાતેં પેશ કરેંગે, જો ન કભી તુમને સુની હોંગી ઔર ન તુમ્હારે બાપ-દાદાને, ઉનસે બચના. કહીં વહ તુમ્હેં ગુમરાહ ન કર દેં ઔર ફિત્નામેં ન ડાલ દેં. (સહીહ મુસ્લિમ : ૧/૧૦)

(૧૮) ઉલમાએ સૂઅ્કા ફિત્ના :

હઝરત અલી કર્રમલ્લાહુ વજ્હહૂ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા : અન્કરીબ એક ઝમાના આનેવાલા હૈ, જિસમેં ઈસ્લામકા સિર્ફ નામ બાકી રહ જાએગા ઔર કુર્આનકે સિર્ફ અલ્ફાઝ બાકી રહ જાએંગે. ઉન્કી મસ્જિદેં બળી બા-રોનક હોંગી, મગર રુશ્દો-હિદાયતસે ખાલી ઔર વેરાન. ઉન્કે (નામ નિહાદ) ઉલમાઅ્ આસ્માનકી

(૧) નઝરિય્યાત : નિગાહ, બ-ગોર દેખના, સોચ.

નીલી છતકે નીચે બસનેવાલી તમામ મખ્લૂકસે બદ્તર હોંગે, ફિત્ના ઉન્હી કે યહાંસે નિકલેગા ઔર ઉન્હીમેં લૌટેગા (યા'ની વહી ફિત્નાકે બાની ભી હોંગે ઔર વહી મરકઝો–મિહ્વર ભી.)

(બયહકી ફી શુઅ્બિલ ઈમાન, મિશ્કાત શરીફ : ૩૮)

(૧૯) અહ્લે હકકા ગૈર મુન્કતિઅ્ સિલસિલા :

હઝરત મુઆવિયહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે સુના હે, આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ફરમાતે થે કે મેરી ઉમ્મતમેં એક જમાઅત હમેશા અલ્લાહ તઆલાકે હુકમ પર કાઈમ રહેગી. ઉન્હેં કોઈ નુકસાન નહીં પહુંચા સકેગા, ન ઉન્કી મદદસે દસ્ત–કશ હોનેવાલે, ન ઉનકી મુખાલફત કરનેવાલે, યહાં તક કે અલ્લાહ તઆલાકા વા'દા (કિયામત) આ જાએગા ઔર વહ હિમાયતે હક પર કાઈમ હોંગે. (મિશ્કાત શરીફ : ૫૮૩)

(૨૦) અહ્લે હક ઔર ઉલમાએ સૂઅ્કે દરમિયાન હદ્દે ફાસિલ :

હઝરત અનસ (રદિ.) હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે રિવાયત કરતે હૈં કે આપ સલ્લલ્લાહુ

(૧) બાની : બુન્યાદ રખનેવાલા, (૨) મિહ્વર : ધુરા (ધરી) જિસ પર પહિય્યા ગર્દિશ કરતા હૈ, કીલી, (૩) મરકઝ : કિસી ચીઝકા દરમિયાની હિસ્સા, (૪) દસ્ત કશ : હાથ ખીંચનેવાલા, (૫) હિમાયત : તરફદારી, મદદગારી.

અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : ઉલમાએ કિરામ અલ્લાહકે બંદોં પર રસૂલોંકે અમીન (ઔર હિફાઝતે દીનકે ઝિમ્મહદાર) હૈં, બ-શર્તે કે વહ ઈક્તિદારસે ઘુલ-મિલ ન જાએં ઔર (દીની તકાઝોંકો પસે-પુશ્ત ડાલતે હૂએ) દુન્યામેં ન ઘુસ પળેં, લેકિન જબ વહ હુકમ્રાનોંસે શીરો-શકર હો ગએ ઔર દુન્યામેં ઘુસ ગએ તો ઉન્હોંને રસૂલોંસે ખયાનત કી. ફિર ઉનસે બચો ઔર ઉનસે અલગ રહો. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૦/૨૦૪)

(૨૧) ઔર ઝમાના બૂળ્હા હો જાએગા :

હઝરત અબૂ મૂસા (રદિ.) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે કિયામત કાઈમ ન હોગી, યહાં તક કે અલ્લાહકી કિતાબ (પર અમલ કરને)કો આર ઠહરાયા જાએગા ઔર ઈસ્લામ અજનબી હો જાએગા, યહાં તક કે લોગોંકે દરમ્યાન કીના-પરવરી આમ હો જાએગી ઔર યહાં તક કે ઈલ્મ ઉઠા લિયા જાએગા ઔર ઝમાના બૂળ્હા હો જાએગા, ઈન્સાનકી ઉમર કમ હો જાએગી, માહ વ સાલ ઔર ગલ્લા-વ-ષમરાતમેં (બે-બરકતી ઔર) કમી રૂ-નુમા હોગી, ના-કાબિલે એ'તિમાદ લોગોંકો અમીન ઔર અમાનતદાર લોગોંકો ના-કાબિલે એ'તિમાદ સમઝા જાએગા, ફસાદ ઔર કત્લ આમ હોગા ઔર યહાં તક કે ઊંચી-ઊંચી ઈમારતોં પર ફખ્ર કિયા જાએગા ઔર યહાં તક કે સાહિબે

---

(૧) શીરો-શકર : દૂધ ઔર શકરકી તરહ મિલા હુવા, (૨) કીના-પરવરી : કીના રખના, (૩) રૂ-નુમા : ઝાહિર હોના.

અવલાદ અવ્રતેં ગમ્ઝદહ હોંગી ઔર બે-અવલાદ ખૂશ હોંગી ઔર ઝુલ્મ, હસદ ઔર લાલચકા દૌર-દૌરહ હોગા, લોગ હલાક હોંગે, ઝૂટકી બુહતાત હોગી ઔર સચ્ચાઇ કમ. યહાં તક કે લોગોંકે દરમ્યાન બાત-બાતમેં નિઝાઅ્ ઔર ઇખ્તિલાફ હોગા. ખ્વાહિશાતકી પૈરવી કી જાએગી. અટકલ પિચ્ચૂ ફેસલે દિએ જાએંગે. બારિશકી કષ્રતકે બાવુજૂદ ગલ્લે ઔર ફલ કમ હોંગે. ઇલ્મકે સોતે ખુશ્ક હોતે જાએંગે ઔર જહાલતકા સેલાબ ઉમડ આએગા. અવલાદ ગમો-ગુસ્સેકા મૂજિબ હોગી ઔર મોસમે સર્મામેં ગર્મી હોગી ઔર યહાં તક કે બદકારી અલાનિય્યહ હોને લગેગી. ઝમીનકી તનાબેં ખીંચ દી જાએંગી. ખતીબ ઔર મુકર્રિર ઝૂટ બકેંગે, હત્તા કે મેરા હક (મન્સબે- તશ્રીઅ્) મેરી ઉમ્મતકે બદતરીન લોગોંકે લિએ તજ્વીઝ કરેંગે. પસ, જિસને ઉન્કી તસ્દીક કી ઔર ઉન્કી તહ્કીકાત પર રાઝી હુવા, ઉસે જન્નતકી ખુશ્બૂ ભી નસીબ નહીં હોગી. (મઆઝલ્લાહ !) (કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૪૫)

(૨૨) દુન્યાકે લિએ દીન-ફરોશી :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)સે રિવાયત હે કે રસૂલે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે, ઉન તારીક ફિત્નોંકી આમદસે પેહલે પેહલે નેક આ'માલ કર લો,

(૧) બુહતાત : કષરત, (૨) નિઝાઅ્ : ઝગળા, (૩) અટકલ પિચ્ચૂ : અંદાઝા, કિયાસ, (૪) સોતે : (ખાણ), (૫) મંબાઅ્ (ચશ્મા), (૬) ઉમડ આના : નિકલ આના, (૭) તનાબેં : ખૈમેકી રસ્સી, દોરી, રસ્સી.

જો અંધેરી રાતકી તેહ–બ–તેહ તારીકિયોંકે મિષ્લ હોંગે. આદમી સુબ્હકો મુઅ્મિન હોગા ઔર શામકો કાફિર યા શામકો મુઅ્મિન હોગા ઔર સુબ્હકો કાફિર, દુન્યાકે ચંદ ટિકોંકે બદલે અપના દીન બેચતા ફિરેગા, મઆઝલ્લાહ ! (સહીહ મુસ્લિમ : ૧/૭૫)

(૨૩) કિયામત કબ હોગી ? :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે ઈસ ઈષ્નાઅ્મેં કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કુછ બયાન ફરમા રહે થે. અચાનક એક એ'રાબી આયા ઔર અર્ઝ કિયા, (યા રસૂલલ્લાહ !) કિયામત કબ હોગી ? ફરમાયા, જબ અમાનત ઉઠ જાએગી. એ'રાબીને કહા; અમાનત ઉઠ જાનેકી સૂરત કયા હોગી ? ફરમાયા, જબ ઈખ્તિયારાત ના–અહ્લોંકે સુપુર્દ હો જાએં તો કિયામતકા ઈન્તિઝાર કરો.

(સહીહ બુખારી : ૧/૧૪)

(૨૪) હમ–જિન્સ પરસ્તીકા રુજૂહાન :

હઝરત અનસ (રદિ.) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે જબ મેરી ઉમ્મત પાંચ ચીઝોંકો હલાલ સમઝને લગેગી તો ઉન પર તબાહી નાઝિલ હોગી. જબ ઉનમેં બાહમી લઅ્ન–તઅ્ન આમ હો જાએ, મર્દ રેશમી લિબાસ પહનને લગેં, ગાને બજાને ઔર નાચનેવાલી

(૧) આમદ : આના, (૨) તેહ–બ–તેહ : એક કે નીચે એક, (૩) સુપુર્દ : સોંપા હુવા, હવાલે કિયા હુવા.

અવ્રતેં રખને લગેં, શરાબેં પીને લગેં ઔર મર્દ–મર્દોંસે ઔર અવ્રતેં અવ્રતોંસે જિન્સી તસ્કીન પર કિફાયત કરને લગેં, મઆઝલ્લાહ ! (કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૨૬)

(૨૫) નાચગાનેકી મેહફિલેં બંદરોં ઔર ખિન્ઝીરોંકા મજ્મા' :

હઝરત અનસ (રદિ.) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે રિવાયત કરતે હૈં કે આખ઼રી ઝમાનામેં મેરી ઉમ્મતકે કુછ લોગ બંદર ઔર ખિન્ઝીરકી શકલમેં મસ્ખ હો જાએંગે. સહાબા (રદિ.)ને અર્ઝ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! ક્યા વહ તૌહીદો–રિસાલતકા ઈકરાર કરતે હોંગે ? ફરમાયા; હાં ! વહ (બરાએ નામ) નમાઝ, રોઝા ઔર હજ ભી કરેંગે. સહાબા (રદિ.)ને અર્ઝ કિયા; યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! ફિર ઉન્કા યહ હાલ ક્યૂં હોગા ? ફરમાયા; વહ આલાતે મૌસીકી, રક્કાસા અવ્રતોં ઔર તબલા ઔર સારંગી વગય્રહકે શૌકીન હોંગે ઔર શરાબેં પીએંગે. (બિલ્ આખિર) વહ રાત ભર મસ્રૂફે લહ્વો–લઈબ રહેંગે ઔર સુબ્હ હોગી તો બંદર ઔર ખિન્ઝીરોંકી શકલમેં મસ્ખ હો ચુકે હોંગે, મઆઝલ્લાહ. (ફત્હુલ બુખારી : ૧૦/૯૪)

---

(૧) મૌસીકી : ગાને બજાનેકા ઈલ્મ, (૨) રક્કાસા : નાચનેવાલી, (૩) મસ્રૂફ : મશ્ગૂલ, (૪) મસ્ખ : બદલના.

(૨૬) હરામ ચીઝોંમેં ખાના સાઝ તા'વીલેં :

હઝરત હુઝયફા (રદિ.) હુઝૂરે અકદસ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)સે રિવાયત કરતે હૈં કે જબ યહ ઉમ્મત શરાબકો મશરૂબકે નામસે, સૂદકો મનાફિઅકે નામસે ઔર રિશ્વતકો તુહ્ફેકે નામસે હલાલ કર લેગી ઔર માલે ઝકાતસે તિજારત કરને લગેગી તો યહ ઉન્કી હલાકતકા વક્ત હોગા ગુનાહોંમેં ઝિયાદતી ઔર તરક્કીકે સબબ.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૨૬)

(૨૭) બદકારી ઔર બે-હયાઈકા નામ ષિકાફત ઔર ફુનૂને લતીફા :

અબ્દુર્રહમાન બિન ગનમ અશ્અરી (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મુઝસે અબૂ આમિર યા અબૂ માલિક અશ્અરી (રદિ.)ને બયાન કિયા. બખુદા ઉન્હોંને ગલત બયાની નહીં કી કે ઉન્હોંને આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકો યહ ફરમાતે હૂએ સૂના કે યકીનન્ મેરી ઉમ્મતકે કુછ લોગ ઐસે ભી હોંગે જો ઝિના, રેશમ, શરાબ ઔર આલાતે મૌસીકીકો (ખૂશ્નુમા તા'બીરોંસે) હલાલ કર લેંગે ઔર કુછ લોગ એક પહાળકે કરીબ ઈકામત કરેંગે. વહાં ઉનકે મવેશી ચર કર આયા કરેંગે. ઉન્કે પાસ કોઈ હાજતમંદ અપની ઝરૂરત લે કર આએગા વહ

(૧) ખાના સાઝ : ઘરકા બના હુવા, (૨) મશરૂબ : પીનેકી ચીઝ, (૩) ષિકાફત : કલ્ચર, તહઝીબ, (૪) મવેશી : જાનવર, (૫) ચરના : ઘાસ વગૈરહ ખાના.

(અઝ્ રાહે હકારત) કહેંગે; કલ આના. પસ, અલ્લાહ તઆલા ઉન પર રાતોરાત અઝાબ નાઝિલ કરેગા ઔર પહાળકો ઉન પર ગિરા દેગા ઔર દૂસરે લોગોંકો (જો હરામ ચીઝોંમેં ખૂશ્નુમા તા'વીલેં કરેંગે) કિયામત તકકે લિએ બંદર ઔર ખિન્ઝીર બના દેગા, મઆઝલ્લાહ ! (સહીહ બુખારી : ૨/૮૩૭)

(૨૮) બે-હયાઈકા અંજામે બદ :

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા; અલ્લાહ તઆલા જબ કિસી બંદેકી હલાકતકા ફેસલા ફરમાતે હૈં તો (સબસે પેહલે) ઉસસે શર્મો-હયા છીન લેતે હૈં ઔર જબ ઉસસે હયા જાતી રહી તો તુમ (ઉસકી બે-હયાઈયોંકી વજહસે) ઉસે શદીદ મબ્ગૂઝ ઔર કાબિલે નફરત પાઓગે ઔર જબ ઉસકી યહ હાલત હો જાએ તો ઉસસે અમાનત (ભી) છીન લી જાતી હૈ, ઔર જબ ઉસસે અમાનત છીન જાએ તો તુમ (ઉસકી બદ્ દયાનતીકી વજહસે) ઉસે નરા ખાઈન ઔર ધોકેબાઝ પાઓગે ઔર જબ ઉસકી હાલત યહાં તક પહુંચ જાએ તો ઉસસે રહમત ભી છીન લી જાતી હૈ ઔર જબ રહમત છીન જાએ તો તુમ ઉસે (બેરહમીકી વજહસે) મરદૂદો-મલ્ઊન પાઓગે ઔર જબ વહ ઈસ મકામ પર પહુંચ જાએ તો ઉસસે ઈસ્લામકા પતા નિકાલ લિયા જાતા હૈ (ઔર ઉસે ઈસ્લામસે આર આને લગતી હૈ) (મઆઝલ્લાહ).

(ઈબ્ને માજહ : ૨૯૪)

(૧) શદીદ : સખ્ત, (૨) મબ્ગૂઝ : કાબિલે ગઝબ.

(૨૯) ઈખ્તિલાફો-ઈન્તિશાર :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.)સે મરવી હૈ કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : બેશક, ઈસ ઉમ્મતકા અવ્વલ હિસ્સા બેહતરીન લોગોંકા હૈ ઔર પિછલા હિસ્સા બદતરીન લોગોંકા હોગા, જિનકે દરમિયાન બા–હમી ઈખ્તિલાફ વ ઈન્તિશાર કાર ફરમા હોગા. પસ, જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા પર ઔર આખિરતકે દિન પર ઈમાન રખતા હો, ઉસકી મૌત ઈસ હાલત પર આની ચાહિએ કે વહ લોગોંસે વહી સુલૂક કરતા હો જિસે વહ અપને લિએ પસંદ કરતા હો. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૨૩)

(30) તીન જુર્મ ઔર તીન સઝાએં :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ હૈ કે જબ મેરી ઉમ્મત દુન્યાકો બળી ચીઝ સમઝને લગેગી તો ઈસ્લામકી હયબત વ વક્અત ઉસકે કુલૂબસે નિકલ જાએગી ઔર જબ અમ્ર બિલ્ મઅ્રૂફ ઔર નહ્ય અનિલ્ મુન્કર છોળ બૈઠેગી તો વહીકી બરકાતસે મહ્રૂમ હો જાએગી ઔર જબ આપસમેં ગાલી–ગલોચ ઈખ્તિયાર કરેગી તો અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂકી નિગાહસે ગિર જાએગી.

(દૂર્રે મન્સૂર : ૨/૩૦૨)

(૧) ઈન્તિશાર : અલગ અલગ હો જાના, (૨) હયબત : ખૌફ.

(૩૧) કિયામતકી <u>વાઝિહ</u> અલામાત :

હઝરત ઈબ્ને મસ્ઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે કિયામતકે આષાર વ અલામાતકે બારેમેં દર્યાફ્ત કિયા તો ફરમાયા : અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે કુછ આસાર હૈં, વહ યહ કે અવલાદ (નાફરમાનીકે સબબ) ગમ વ ગુસ્સાકા <u>બાઈષ</u> હોગી, બારિશકે બાવુજૂદ ગરમી હોગી ઔર બદ્કારોં ઔર શરીરોંકા તૂફાન બર્પા હોગા.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે ઝૂટેકો સચ્ચા ઔર સચ્ચેકો ઝૂટા સમઝા જાએગા.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે ખાઈનકો અમીન ઔર અમીનકો ખાઈન બતલાયા જાએગા.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે <u>બે-ગાનોં</u>સે તઅલ્લુક જોળા જાએગા ઔર <u>યગાનોં</u>-અપનોંસે તઅલ્લુક તોળા જાએગા.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે હર કબીલેકી <u>કિયાદત</u> ઉસકે

(૧) વાઝિહ : સાફ, (૨) બાઈષ : સબબ, (૩) બે-ગાનોં : પરાયા, અજનબી, પરદેશી, (૪) યગાનોં : અપનોં, સગા, રિશ્તેદાર, (૫) કિયાદત : સરદારી.

મુનાફિકોંકે હાથોંમેં હોગી ઔર હર બાઝારકી કિયાદત ઉસકે બદકારોંકે હાથમેં.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે મુઅ્મિન અપને કબીલામેં ભેળ – બકરીસે ઝિયાદા હકીર સમઝા જાએગા.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે મેહરાબેં સજાઈ જાએંગી ઔર દિલ વય્રાન હોંગે.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે મર્દ મર્દોંસે ઔર અવ્રતેં અવ્રતોંસે જિન્સી લઝ્ઝત હાસિલ કરેંગી.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે મસ્જિદોંકે ઈહાતે આલીશાન બનાએ જાએંગે ઔર ઊંચે ઊંચે મિમ્બર રખ્ખે જાએંગે.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે દુન્યાકે વેરાનોંકો આબાદ ઔર આબાદિયોંકો વેરાન કિયા જાએગા.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે ગાને–બજાનેકા સામાન આમ હોગા ઔર શરાબ–નોશીકા દૌર દૌરા હોગા.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ

અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે તરહ તરહકી શરાબેં (પાનીકી તરહ) પી જાએંગી.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે(મુઆશરેમેં) પોલીસવાલોં, ઐબ- ચીનોં, ગીબત કરનેવાલોં ઔર તઅ્ના બાઝોંકી બુહતાત હોગી.

અય ઈબ્ને મસ્ઊદ ! બેશક, કિયામતકે આષાર વ અલામાતમેંસે યહ ભી હૈ કે નાજાઈઝ બચ્ચોંકી કષ્રત હોગી.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૨૪)

(૩૨) ઐસી ઝિન્દગીસે મૌત બેહતર :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ઈરશાદ ફરમાયા : જબ તુમ્હારે હાકિમ નેક ઔર પસંદીદા હોં, તુમ્હારે માલદાર કુશાદા દિલ ઔર સખી હોં ઔર તુમ્હારે મુઆમ્લાત બા–હમી (ખૈર–ખ્વાહાના') મશ્વરેસે તય હોં તો તુમ્હારે લિએ ઝમીનકી પુશ્ત ઉસકે પેટસે બેહતર હૈં (યા'ની મરનેસે જીના બેહતર હૈ) ઔર જબ તુમ્હારે હાકિમ શરીર હોં, તુમ્હારે માલદાર બખીલ હોં ઔર તુમ્હારે મુઆમલાત અવ્રતોંકે સુપુર્દ હોં (કે બેગમાત જો ફેસલા કર દેં વફાદાર નોકરકી તરહ તુમ ઉસકો નાફિઝ કરને લગો) તો તુમ્હારે લિએ ઝમીનકા પેટ ઉસકી પુશ્તસે બેહતર હૈ (યા'ની ઐસી ઝિંદગીસે મર

(૧) મુઆશરા : જમાઅતી જિંદગી.

જાના બેહતર હૈ.) (જામિઅ તિરમિઝી : ૨/૫૧)

(૩૩) આમિરિય્યત ઔર જબ્રો-ઈસ્તિબ્દાદકા દૌર :

અબૂ ષઅ્લબા ખુશની, અબૂ ઉબયદહ બિન જર્રાહ ઔર મુઆઝ બિન જબલ (રદિયલ્લાહુ અન્હુમ)સે મરવી હૈ કે હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : અલ્લાહ તઆલાને ઈસ દીનકી ઈબ્તિદાઅ્ નુબુવ્વત વ રહમતસે ફરમાઈ. ફિર (દૌરે નુબુવ્વતકે બા'દ) ખિલાફત વ રહમતકા દૌર હોગા. ઉસકે બા'દ કાટ ખાનેવાલી બાદશાહત હોગી. ઉસકે બા'દ ખાલિસ આમિરિય્યત, જબ્રો-ઈસ્તિબ્દાદ ઔર ઉમ્મતકે ઉમૂમી બિગાળકા દૌર આએગા. યહ લોગ ઝિનાકારી, શરાબ-નોશી ઔર રેશમી લિબાસ પહનનેકો હલાલ કર લેંગે ઔર ઉસકે બાવુજૂદ ઉન્કી મદદ ભી હોતી રહેગી ઔર ઉન્હેં રિઝ્ક ભી મિલતા રહેગા યહાં તક કે વહ અલ્લાહકે હુઝૂર પેશ હોંગે (યા'ની મરતે દમ તક). (મિશ્કાત : ૪૬૦)

(૩૪) હલાલ વ હરામકી તમીઝ ઉઠ જાનેકા દૌર :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે લોગોં પર એક

(૧) આમિરિય્યત : કુલ્લી, ઈખ્તિયાર, ઈક્તિદાર, (૨) જબ્ર : ઝુલ્મ, (૩) ઈસ્તિબ્દાદ : ઝુલ્મો-ઝોરસે હુકૂમત કરના.

ઝમાના ઐસા આએગા, જિસમેં આદમીકો (ખુદ–રાઈ ઔર હિર્સકી બિના પર) યહ પરવા નહીં હોગીકે જો કુછ વહ લેતા હૈ, આયા યહ હલાલ હૈ યા હરામ ? (સહીહ બુખારી : ૧/૨૭૬)

(૩૫) સૂદખોરીકે સૈલાબકા દૌર :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : યકીનન્ લોગોં પર ઐસા દૌર ભી આએગા જબ કે કોઈ શખ્સ ભી સૂદસે મહ્ફૂઝ નહીં રહેગા, ચુનાન્ચેઃ અગર કિસીને બ–રાહે રાસ્ત સૂદ ન ભી ખાયા તબ ભી સૂદકા બુખાર યા ગુબાર (યા'ની અસર) તો ઉસે બહરે સૂરત પહુંચ કર હી રહેગા (ગો ઈસ સૂરતમેં બ–રાહે રાસ્ત સૂદખોરીકા મુજ્રિમ ન હો, લેકિન પાકીઝહ માલકી બરકતસે તો મહરૂમ રહા). (મિશ્કાત શરીફ : ૨૪૫)

(૩૬) અરબાબે ઈકિતદારકી ગલત રવિશકે ખિલાફ જિહાદકે તીન દર્જે :

હઝરત ઉમર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : આખરી ઝમાનામેં મેરી ઉમ્મતકો અરબાબે ઈક્તિદારકી જાનિબસે (દીનકે મુઆમલેમેં) બહુત સી દુશ્વારિયાં પેશ આએંગી. ઉન(કે વબાલ)સે સિર્ફ તીન કિસ્મકે લોગ મહફૂઝ રહેંગે : અવ્વલ વહ શખ્સ જિસને

(૧) બુખાર યા ગુબાર : અસર, (૨) ગલત રવિશ : ગલત રાસ્તા, (૩) દુશ્વારિયાં : તકલીફેં, પરેશાનિયાં.

અલ્લાહકે દીનકો ઠીક ઠીક પેહચાના, ફિર ઉસકી ખાતિર દિલ, ઝબાન ઔર હાથ (તીનોં)સે જિહાદ કિયા. યહ શખ્સ તો (અપની તીનોં) પેશ કદમિયોંકી વજહસે સબસે આગે નિકલ ગયા. દૂસરા વહ શખ્સ જિસને અલ્લાહકે દીનકો પેહચાના, ફિર ઝબાનસે ઉસકી તસ્દીક ભી કી (યા'ની બર્મલા એ'લાન કિયા). તીસરા વહ શખ્સ જિસને અલ્લાહકે દીનકો પેહચાના તો સહી, મગર ખામોશ રહા. કિસીકો અમલે ખૈર કરતે દેખા તો ઉસસે મુહબ્બત કી ઔર કિસીકો બાતિલ પર અમલ કરતે દેખા તો ઉસસે દિલમેં બુગ્ઝ રખ્ખા. પસ, યહ શખ્સ અપની મુહબ્બત વ અદાવતકો પોશીદહ રખનેકે બાવુજૂદ ભી નજાતકા મુસ્તહિક હોગા. (મિશ્કાત શરીફ : ૪૩૮)

(૩૭) દુઆઓંકે કબૂલ ન હોનેકા દૌર :

હઝરત હુઝયફહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : ઉસ ઝાતકી કસમ જિસકે કબ્ઝામેં મેરી જાન હૈ, તુમ્હેં નેકીકા હુકમ કરના હોગા ઔર બુરાઈસે રોકના હોગા. વર્ના કુછ બઈદ નહીં કે અલ્લાહ તઆલા તુમ પર કોઈ અઝાબ નાઝિલ ફરમાએં. ફિર તુમ અલ્લાહસે ઉસ અઝાબકે ટલનેકી દુઆએં ભી કરોગે તો કબૂલ ન હોંગી.

(જામિઅ તિરમિઝી : ૨/૩૯)

(૧) પેશ કદમી : આગે બઢના, (૨) બર્મલા : અલલ્ એ'લાન, ખુલ્લે આમ, (૩) ટલને : હટને.

(૩૮) અલ્લાહ તઆલાકી હિફાઝતકે ઉઠ જાનેકા દૌર :

હસન બસરી (રહિમહુલ્લાહ) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે યહ ઉમ્મત હમેશા અલ્લાહ તઆલાકે દસ્તે હિફાઝતકે તહત રહેગી ઔર ઉસકી પનાહમેં રહેગી. જબ તક કે ઈસ ઉમ્મતકે આલિમ ઔર કારી હુક્મરાનોંકી હાં મેં હાં નહીં મિલાએંગે ઔર ઉમ્મતકે નેક લોગ (અઝ્ રાહે ખુશામદ) બદ્કારોંકી સફાઈ પેશ નહીં કરેંગે ઔર જબ તક કે ઉમ્મતકે અછ્છે લોગ (અપને મફાદકી ખાતિર) બુરે લોગોંકો ઉમ્મીદેં નહીં દિલાએંગે, લેકિન જબ વહ ઐસા કરને લગેગેં તો અલ્લાહ તઆલા ઉનકે (સરોંસે) અપના હાથ ઉઠા લેગા, ફિર ઉનમેં કે જબ્બાર વ કહ્હાર ઔર સરકશ લોગોંકો ઉન પર મુસલ્લત કર દેગા જો, ઉન્હેં બદ્તરીન અઝાબકા મઝા ચખાએંગે ઔર ઉન્હેં ફકો-ફાકામેં મુબ્તલા કર દેગા ઔર ઉનકે દિલોંકો (દુશ્મનોંકે) રો'બસે ભર દેગા.

(ઈબ્નુલ મુબારક કૃત કિતાબુર્રકાઈક : ૨૮૨)

(૩૯) અલ્લાહ તઆલાકી નારાઝીકા દૌર :

હઝરત અનસ (રદિ.) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે રિવાયત કરતે હૈં કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : લોગોં પર એક ઐસા દૌર આએગા કે

(૧) મફાદ : ફાઈદા, (૨) રોબ : દબદબો, ધાક.

મુઅ્મિન મુસલમાનોંકી જમાઅતકે લિએ દુઆ કરેગા, મગર કબૂલ નહીં કી જાએગી. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે : તૂ અપની ઝાતકે લિએ ઔર અપની પેશ આમદહ ઝરૂરિયાતકે લિએ દુઆ કર, મૈં કબૂલ કરતા હૂં, લેકિન આમ લોગોંકે હકમેં કબૂલ નહીં કરૂંગા. ઈસ લિએ કે ઈન્હોંને મુઝે નારાઝ કર લિયા હૈ ઔર એક રિવાયતમેં હૈ કે મૈં ઉનસે નારાઝ હૂં.

(કિતાબુર્રકાઈક : ૩૮૪/૧૫૫)

(૪૦) જૈબ ઔર પેટકા દૌર :

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે લોગોં પર એક દૌર આએગા, જિસમેં આદમીકા અહમ્ મક્સદ શિકમ્-પર્વરી બન જાએગા ઔર ખ્વાહિશ પરસ્તી ઉસકા દીન હોગા.

(ઈબ્નુલ મુબારક કૃત કિતાબુર્રકાઈક : ૩૧૭)

(૪૧) ઝાહિરદારી ઔર ચાપલૂસીકા દૌર :

હઝરત મુઆઝ ઈબ્ને જબલ (રદિ.) નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદે ગિરામી નકલ કરતે હૈં કે આખરી ઝમાનેમેં ઐસી કૌમેં હોંગી, જો ઊપરસે ખૈર-સગાલીકા મુઝાહરા કરેંગી ઔર અંદરસે એક દૂસરેકી દુશ્મન હોંગી. અર્ઝ કિયા ગયા, યા રસૂલલ્લાહ ! ઐસા ક્યૂં હોગા ?

(૧) પેશ આમદહ : પેશ આયા હુવા, (૨) શિકમ્ પર્વરી : પેટકો પાલના, પેટ પાલના, (૩) ખૈર-સગાલી : ભલાઈ સોચના, (૪) મુઝાહરા : ઝાહિર કરના, સામને આના.

ફરમાયા : એક દૂસરેસે (શદીદ નફરત રખનેકે બાવુજૂદ સિર્ફ) ખૌફ ઔર લાલચકી વજહસે (બઝાહિર દોસ્તીકા મુઝાહરા કરેંગે). (રવાહુ અહમદ, મિશ્કાત શરીફ : ૪૫૫)

(૪૨) માલી ફિત્નોંકા દૌર :

હઝરત કઅબ ઈબ્નુ ઈયાઝ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે સુના હૈ કે હર ઉમ્મતકે લિએ એક ફિત્ના હૈ ઔર મેરી ઉમ્મતકા ખાસ ફિત્ના માલ હૈ. (જામિઅ તિરમિઝી : ૨/૫૭, મિશ્કાત : ૪૪૨)

(૪૩) અનાનિય્યત ઔર ખૂદ-પસંદીકા દૌર :

હઝરત અબ્બાસ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા : યહ દીન યહાં તક ફેલેગા કે સમન્દર તક પહુંચ જાએગા ઔર જિહાદ ફી સબીલિલ્લાહકે લિએ બર્રો-બહ્રમેં ઘોળે દોળાએ જાએંગે. ઉસકે બા'દ એસે ગિરોહ આએંગે, જો કુર્આન મજીદ પઢ લેનેકે બા'દ કહેંગે : ''હમને કુર્આન તો પઢ લિયા, અબ હમસે બળા કારી કૌન હૈ ? હમસે બઢ કર આલિમ કૌન હૈ ?'' ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને સહાબા (રદિ.)કી તરફ મુતવજ્જહ હો કર ફરમાયા : તુમ્હારા ક્યા ખયાલ હૈ કે ઉનમેં ઝરા ભી ખૈર હોગી ? સહાબા (રદિ.)ને અર્ઝ કિયા; નહીં ! ફરમાયા : મગર એસે લોગ ભી તુમ

(૧) અનાનિય્યત : તકબ્બુર, હું પદ.

મુસલમાનોં હી મેં શુમાર હોંગે, ઐસે લોગ ભી ઈસી ઉમ્મતમેં હોંગે. યહ લોગ (દોઝખકી) આગકા ઈંધન હોંગે.

(ઈબ્નુલ મુબારક કૃત કિતાબુર્રકાઈક : ૧૫૨)

(૪૪) દૌરે હાઝિરકે નુમાયાં ખદ્દોખાલ ઔર કુર્બે કિયામતકી ૭૨ અલામતેં :

હઝરત હુઝયફહ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : બહત્તર (૭૨) ચીઝેં કુર્બે કિયામતકી અલામત હૈં. જબ તુમ દેખો કે :

(૧) લોગ નમાઝેં ગારત કરને લગે, (૨) અમાનત ઝાઈઅ્ કરને લગે, (૩) સૂદ ખાને લગે, (૪) ઝૂટકો હલાલ સમઝને લગે, (૫) મા'મૂલી બાત પર ખૂનરેઝી કરને લગે, (૬) ઊંચી ઊંચી બિલ્ડીંગેં બનાને લગે, (૭) દીન બેચકર દુન્યા સમેટને લગે, (૮) કતઅ્ રહમી યા'ની રિશ્તેદારોંસે બદસુલૂકી હોને લગે, (૯) ઈન્સાફ કમઝોર હો જાએ, (૧૦) ઝૂટ સચ બન જાએ, (૧૧) લિબાસ રેશમકા હો જાએ, (૧૨, ૧૩, ૧૪) ઝુલ્મ, તલાક ઔર ના-ગહાની મૌત આમ હો જાએ, (૧૫, ૧૬) ખયાનતકારકો અમીન ઔર અમાનતદારકો ખાઈન સમઝા જાએગા, (૧૭, ૧૮) ઝૂટેકો સચ્ચા ઔર સચ્ચેકો ઝૂટા કહા જાએગા, (૧૯) તુહ્મત તરાશી આમ હો જાએગી,

(૧) નુમાયાં : ઝાહિર, ખુલા, (૨) ખદ્દોખાલ : શકલો-સૂરત, (૩) ના-ગહાની : અચાનક, એકદમ.

(૨૦) બારિશકે બા–વુજૂદ ગર્મી હોગી, (૨૧) અવલાદ ગમો– ગુસ્સાકા મૂજિબ હો, (૨૨) કમીનોંકે ઠાઠ હોં ઔર (૨૩) શરીફોંકા નાકમેં દમ આ જાએ, (૨૪) અમીર વ વઝીર ઝૂટકે આદી બન જાએં, (૨૫) અમીન ખયાનત કરને લગેં, (૨૬) ચૌધરી ઝુલ્મ–પેશા હોં, (૨૭) આલિમ ઔર કારી બદકાર હોં, (૨૮) જબ લોગ ભેળકી ખાલેં (પોસ્તીન) પહનને લગેં, (૨૯, ૩૦) ઉનકે દિલ મુર્દારસે ઝિયાદહ બદબૂદાર ઔર એલ્વેસે ઝિયાદા તલ્ખ હોં, ઉસ વક્ત અલ્લાહ તઆલા ઉન્હેં ઐસે ફિત્નેમેં ડાલ દેગા, જિસમેં યહૂદી ઝાલિમોંકી તરહ ભટકતે ફિરેંગે, (૩૧) ઔર (જબ) સોના આમ હો જાએગા, (૩૨) ચાંદીકી માંગ હોગી, (૩૩) ગુનાહ ઝિયાદા હો જાએંગે, (૩૪) અમન કમ હો જાએગા, (૩૫) મસાહિફ (કુર્આન)કો આરાસ્તા કિયા જાએગા, (૩૬) મસાજિદમેં નક્શો–નિગાર કિએ જાએંગે, (૩૭) ઊંચે ઊંચે મીનારે બનાએ જાએંગે, (૩૮) દિલ વેરાન હોંગે, (૩૯) શરાબેં પી જાએંગી, (૪૦) શરઈ સઝાઓંકો મુઅત્તલ કર દિયા જાએગા, (૪૧) લોંડી અપને આકાકો જનેગી, (૪૨) જો લોગ (કિસી ઝમાનેમેં) પા–બરેહના ઔર નંગે બદન રહા કરતે થે વહ બાદશાહ બન બેઠેંગે, (૪૩) ઝિન્દગીકે દૌરમેં ઔર તિજારતમેં અવ્રત મર્દકે સાથ શરીક હો જાએગી, (૪૪, ૪૫) મર્દ અવ્રતોંકી ઔર અવ્રતેં મર્દોંકી

(૧) એલ્વા : મુસબ્બર, એક ફલકા નામ જિસકા રસ નિહાયત કડવા હોતા હૈ, (૨) નક્શો–નિગાર : ઝૈબો–ઝીનત, (૩) મુઅત્તલ : બેકાર, (૪) પા–બરેહના : નંગે પાંઉં.

નકૂકાલી કરને લગેંગી, (૪૬) ગયરુલ્લાહકી કસમેં ખાઇ જાએંગી, (૪૭) મુસલમાન ભી બગૈર કહે (ઝૂટી) ગવાહી દેનેકો તૈયાર હોગા, (૪૮) જાન–પહચાન પર સલામ કિયા જાએગા, (૪૯) ગૈરે દીનકે લિએ શરઇ કાનૂન પઢા જાએગા, (૫૦) આખિરતકે અમલસે દુન્યા કમાઇ જાએગી, (૫૧, ૫૨, ૫૩) ગનીમતકો દૌલત, અમાનતકો ગનીમતકા માલ ઔર ઝકાતકો તાવાન કરાર દિયા જાએગા, (૫૪) સબસે રઝીલ આદમી કૌમકા કાઇદ બન બેઠેગા, (૫૫) આદમી અપને બાપકા નાફરમાન હોગા, (૫૬) માં'સે બદસુલૂકી કરેગા, (૫૭) દોસ્તકો નુકસાન પહુંચાનેસે ગુરેઝ ન કરેગા, (૫૮) ઔર બીવીકી ઈતાઅત કરેગા, (૫૯) બદકારોંકી આવાઝેં મસ્જિદોંમેં બુલંદ હોને લગેંગી, (૬૦) ગાનેવાલી અવ્રતેં દાશ્તા રખ્ખી જાએંગી (૬૧) ઔર ગાનેકા સામાન રખ્ખા જાએગા, (૬૨) સરે રાહ શરાબેં ઉડાઇ જાએંગી, (૬૩) ઝુલ્મકો ફખ્ર સમઝા જાએગા, (૬૪) ઈન્સાફ બિકને લગેગા, (૬૫) પોલીસકી કષ્રત હો જાએગી, (૬૬) કુર્આનકો નગ્મા–સરાઇકા ઝરીઅહ બના લિયા જાએગા, (૬૭) દરિન્દોંકી ખાલકે મોઝે બનાએ જાએંગે (૬૮) ઔર ઉમ્મતકા પિછલા હિસ્સા પહલે લોગોંકો લઅન–તઅન કરને લગેગા, (૬૯) ઉસ વક્ત સુર્ખ આંધી, (૭૦) ઝમીનમેં ધંસ જાને, (૭૧) શકલેં બિગળ જાને (૭૨) ઔર આસ્માનસે પથ્થર બરસનેકે જૈસે અઝાબોંકા

(૧) રઝીલ : ઘટ્યા, જિસકી કોઇ કીમત ન હો, (૨) ગુરેઝ : પરહેઝ, (૩) દાશ્તા : બેનિકાહી અવ્રત, (૪) નગ્મા : રાગ, (૫) સરાઇ : ગાના ગાનેવાલા.

ઈન્તિઝાર કિયા જાએ. (દૂર્રે મન્સૂર : ૬/૫૭)

(૪૫) અવ્રત ઔર તિજારત :

હઝરત ઈબ્ને મસ્ઊદ (રદિ.) હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે રિવાયત કરતે હૈં કે કિયામતસે કુછ પહલે યહ અલામતેં ઝાહિર હોંગી : ખાસ ખાસ લોગોંકો સલામ કરના, તિજારતકા યહાં તક ફેલ જાના કે અવ્રતેં મર્દોંકે સાથ તિજારતમેં શરીક ઔર મદદગાર હોંગી, રિશ્તેદારોંસે કતઅ્ તઅલ્લુકી, કલમકા તૂફાન બર્પા હોના, ઝૂટી ગવાહીકા આમ હોના ઔર સચ્ચી ગવાહીકો છુપાના. (દૂર્રે મન્સૂર : ૬/૫૫)

(૪૬) બલંદો-બાલા ઈમારતોંમેં ડીંગેં મારના :

હઝરત ઈબ્ને મસ્ઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે ખૂદ સુના હૈ કે કિયામતકી નિશાનિયોંમેંસે યહ ભી હૈ કે આદમી મસ્જિદસે ગુઝર જાએગા, મગર ઉસમેં દો રકા'ત નમાઝ નહીં પઢેગા ઔર યહ કે આદમી સિર્ફ અપની જાન-પહ્ચાનકે લોગોંકો સલામ કરેગા ઔર યહ કે એક મા'મૂલી બચ્ચા ભી બૂઢે આદમીકો મહઝ ઉસકી તંગદસ્તીકી વજહસે લતાળેગા ઔર યહ કે જો લોગ કભી નંગે-ભૂકે બકરિયાં ચરાયા કરતે થે, વહ ઊંચી ઊંચી બિલ્ડીંગોંમેં ડીંગેં મારેંગે. (દૂર્રે મન્સૂર : ૬/૫૫)

(૧) લતાળના : લાતેં મારના, મલામત કરના, ધુત્કારના.

(૪૭) ઉમ્મતકે <u>ઝવાલ</u>કી અલામતેં :

હઝરત મુઆઝ ઈબ્ને અનસ (રદિ.) રસૂલે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે યહ ઉમ્મત શરીઅત પર કાઈમ રહેગી, જબ તક કે ઉનમેં તીન ચીઝેં ઝાહિર ન હોં : જબ તક કે ઉનસે ઈલ્મ (ઔર ઉલમાઅ્)કો ન ઉઠા લિયા જાએ ઔર ઉનમેં નાજાઈઝ અવલાદકી કષ્રત ન હો જાએ ઔર લા'નત–બાઝ લોગ પૈદા ન હો જાએં. સહાબા (રદિ.)ને અર્ઝ કિયાઃ "લા'નત–બાઝોં"સે ક્યા મુરાદ હૈ ? ફરમાયા : આખરી ઝમાનામેં ઐસે લોગ હોંગે જો મુલાકાતકે વક્ત સલામકે બ–જાએ લા'નત ઔર ગાલી–ગલોચકા <u>તબાદલા</u> કિયા કરેંગે. (દૂર્રે મન્સૂર : ૬/૫૫)

(૪૮) અરબકી તબાહી :

હઝરત તલ્હા ઈબ્ને માલિક (રહ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ફરમાયા : કુર્બે કિયામતકી એક અલામત અરબકી તબાહી ભી હૈ.

(દૂર્રે મન્સૂર : ૬/૫૫)

(૪૯) આલમગીર ઔર લા–ઈલાજ ફિત્ના :

હઝરત હુઝયફહ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે એક બળા ફિત્ના ખળા હોગા, જિસકે મુકાબલેકે લિએ કુછ મર્દાને ખુદા ખળે

(૧) ઝવાલ : કમ્બખ્તી, કમી, તનઝ્ઝુલ, (૨) તબાદલા : બદલ, મુઆવઝા, ઈવઝ.

હોંગે ઔર ઉસકી નાક પર ઐસી ઝર્બે લગાએંગે, જિસસે વહ ખત્મ હો જાએગા. ફિર એક ઔર ફિત્ના ખળા હોગા. ઉસકે મુકાબલેમેં ભી કુછ મર્દ ખળે હોંગે ઔર ઉસકી નાક પર ઝર્બ લગા કર ખત્મ કર દેંગે. ફિર એક ઔર ફિત્ના ખળા હોગા. ઉસકે મુકાબલેમેં ભી કુછ મર્દાનેકાર ખળે હોંગે ઔર ઉસકા મુંહ તોળ દેંગે, ફિર એક ઔર ફિત્ના ખળા હોગા. ઉસકે મુકાબલામેં ભી અલ્લાહકે કુછ બંદે ખળે હોંગે ઔર ઉસે મિટા કર દમ લેંગે. ફિર પાંચવાં ફિત્ના બર્પા હોગા જો આલમગીર હોગા, યહ તમામ રૂએ ઝમીનમેં સિરાયત કર જાએગા, જિસ તરહ પાની ઝમીનમેં સિરાયત કર જાતા હૈ. (દૂર્રે મન્સૂર : ૬/૫૬)

(૫૦) આખરી ઝમાનેકા સબસે બળા ફિત્ના :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઊદ (રદિ.) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે ઈસ ઉમ્મતમેં ખાસ નૌઈય્યતકે ચાર ફિત્ને હોંગે, ઉનમેં આખરી ઔર સબસે બળા ફિત્ના રાગ વ રંગ ઔર ગાના–બજાના હોગા. (દૂર્રે મન્સૂર : ૬/૫૬)

(૫૧) હુસ્ને કિરાઅતકે મુકાબલોંકા ફિત્ના :

હઝરત હુઝયફહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂરે અકદસ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ફરમાયા : તુમ કુર્આનકો અરબકે લબો–લેહ્જા ઔર આવાઝમેં પળ્હા કરો

(૧) ઝર્બે મારના : ચોટ લગાના, મારના, (૨) મુકાબલા : ટકરાવ, હાર–જીત.

બુ<u>વાલહવસોં</u>કે નગમોંકી તરહ પળ્હને ઔર યહૂદો–નસારાકે તર્ઝે કિરાઅતસે બચો, મેરે બા'દ કુછ લોગ આએંગે, જો કુર્આનકો <u>મૌસીકી</u> ઔર <u>નૌહા</u>કી તરહ ગા–ગા કર પળ્હા કરેંગે. (કુર્આન ઉનકી ઝબાન હી ઝબાન પર હોગા) હલકસે ભી નીચે નહીં ઉતરેગા, ઉનકે દિલ ભી ફિત્નામેં મુબ્તલા હોંગે ઔર ઉન લોગોંકે દિલ ભી જિન્કો ઉન્કી નગ્મા આરાઈ પસંદ આએગી.

(મિશ્કાત શરીફ : ૧૯૧)

(પર) અઝાબે ઈલાહીકે અસ્બાબ :

હઝરત ઈમરાન ઈબ્ને હુસૈન (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : ઈસ ઉમ્મતમેં ઝમીનમેં ધંસને, શકલેં બિગળને ઔર આસ્માનસે પથ્થર બરસનેકા અઝાબ નાઝિલ હોગા. કિસી સહાબીને અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! ઐસા કબ હોગા ? ફરમાયા : જબ ગાને ઔર નાચનેવાલી અવ્રતેં ઔર ગાને–બજાનેકા સામાન ઝાહિર હો જાએગા ઔર શરાબેં ઉળાઈ જાએંગી.

(તિરમિઝી શરીફ : ૨/૪૪)

(૫૩) ફિત્નો–ફસાદકા દૌર :

હઝરત અબૂ મૂસા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ

(૧) બુવાલહવસોં : બળા લાલચી, ઈન્સાની ખ્વાહિશાતકા બહુત સખ્ત હરીસ, (૨) મૌસીકી : ગાને–બજાનેકા ઈલ્મ, (૩) નૌહા : રોના, માતમ કરના, લાશ પર ચિલ્લાકે રોના.

સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા; તુમ્હારે બા'દ ઐસા દૌર આએગા, જિસમેં ઇલ્મ ઉઠા લિયા જાએગા ઔર ફિત્નો–ફસાદ આમ હોગા. સહાબા (રદિ.)ને અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! ફિત્નો–ફસાદસે ક્યા મુરાદ હે ? ફરમાયા : કત્લ. (તિરમિઝી શરીફ : ૨/૪૩)

(૫૪) ફિત્નાકે દૌરમેં ઈબાદતકા અજો–સવાબ :

હઝરત મઅ્કલ ઇબ્ને યસાર (રદિ.) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે ફિત્નો–ફસાદકે ઝમાનામેં ઈબાદત કરના, ઐસા હે જૈસે મેરી તરફ હિજરત કરકે આના.

(સહીહ મુસ્લિમ : ૨/૪૦૬, તિરમિઝી શરીફ : ૨/૪૩)

(૫૫) ખૈરસે બે–બહરા લોગોંકી ભીડ :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અમ્ર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : કિયામત કાઈમ નહીં હોગી યહાં તક કે અલ્લાહ તઆલા અપને મકબૂલ બંદોંકો ઝમીનવાલોંસે છીન લેગા, ફિર ઝમીન પર ખૈરસે બે–બહરા લોગ રહ જાએંગે, જો ન કિસી નેકીકો નેકી સમઝેંગે, ન કિસી બુરાઈકો બુરાઈ. (દૂર્રે મન્સૂર : ૬/૫૫)

(૧) બે–બહરા : મહરૂમ, બદતમીઝ.

(૫૬) તરક્કી પસંદાના ઠાટ-બાટ :

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે ઈસ ઉમ્મતકે આખિરમેં ઐસે લોગ હોંગે જો ઠાઠ સે ઝીન-પોશોં પર બેઠ કર મસ્જિદોંકે દરવાઝોં તક પહુંચા કરેંગે. ઉનકી બેગમાત લિબાસ પહનનેકે બા-વુજૂદ બરેહના હોંગી, ઉનકે સરોં પર લાગિર બુખ્તી ઊંટકે કોહાનકી તરહ બાલ હોંગે. ઉન પર લા'નત કરો, ક્યૂં કે વહ મલઊન હૈં. અગર તુમ્હારે બા'દ કોઈ ઔર ઉમ્મત હોતી તો તુમ ઉનકી ગુલામી કરતે, જિસ તરહ પેહલી ઉમ્મતોંકી અવ્રતેં તુમ્હારી લોંડીયાં બનીં.

(દૂર્રે મન્સૂર : ૬/૫૫)

(૫૭) ખુદાકી લા'નત વ ગઝબમેં સુબ્હ વ શામ :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)સે સુના હૈ કે અગર તુમ્હારી ઝિન્દગી તવીલ હૂઈ તો બઈદ નહીં કે તુમ ઐસે લોગોંકો દેખો જિનકી સુબ્હો-શામ અલ્લાહકે ગઝબ વ લા'નતમેં બસર હોગી, ઉનકે હાથમેં બેલકી દુમ જૈસે કોળે હોંગે. (દૂર્રે મન્સૂર : ૬/૫૫)

(૧) ઠાટ બાટ : શાનો શૌકત, આન-બાન, (૨) ઝીન-પોશોં : વહ કપળા જો ઝીનકે ઉપર ડાલતે હૈં, (૩) લાગિર : કમઝોર, (૪) બુખ્તી : એક કિસ્મકા બળા ઊંટ.

(૫૮) હાલાતમેં રોઝઅફ્ઝૂં શિદ્દત :

હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)સે સુના હૈ કે હાલાતમેં દિન બ-દિન શિદ્દત પૈદા હોતી જાએગી, માલમેં બરાબર ઈઝાફા હોતા જાએગા ઔર કિયામત સિર્ફ બદતરીન લોગોં પર કાઈમ હોગી. નેક લોગ યકે બા'દ દીગરે ઉઠા લિએ જાએંગે.

(દૂર્રે મન્સૂર : ૬/૫૫)

(૫૯) ક્યા ઐસા ભી હોગા ? :

મૂસા ઈબ્ને અબી ઈસા મદીની (રહિમહુલ્લાહ)સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ફરમાયા : ઉસ વક્ત તુમ્હારા ક્યા હાલ હોગા જબ તુમ્હારે નવજવાન બદકાર હો જાએંગે ઔર તુમ્હારી લળકિયાં ઔર અવ્રતેં તમામ હુદૂદ ફલાંગ જાએંગી ? સહાબા (રદિ.)ને અર્ઝ કિયા; યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! ક્યા ઐસા ભી હોગા ? ફરમાયા : હાં ઔર ઈસસે ભી બળ્હ કર. ઉસ વક્ત તુમ્હારા ક્યા હાલ હોગા જબ ન તુમ ભલાઈકા હુકમ કરોગે, ન બુરાઈકો મના' કરોગે. સહાબા (રદિ.)ને અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! ક્યા ઐસા ભી હોગા ? ફરમાયા, હાં ઔર ઈસસે ભી બદતર. ઉસ વક્ત તુમ પર ક્યા ગુઝરેગી જબ તુમ બુરાઈકો ભલાઈ ઔર

(૧) રોઝઅફ્ઝૂં : આએ દિન, રોઝાના તરક્કી, (૨) શિદ્દત : સખ્ત, (૩) ઈઝાફા : ઝિયાદતી.

ભલાઈકો બુરાઇ સમઝને લગોગે.

(ઈબ્નુલ મુબારક કૃત કિતાબુર્રકાઈક : ૪૮૪)

(૬૦) અવ્રતોંકી ફરમાંબરદારી :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે આં હઝ્રત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા : જબ માલે ગનીમતકો દૌલત, અમાનતકો ગનીમત ઔર ઝકાતકો તાવાન સમઝા જાએ, દુન્યા કમાનેકે લિએ ઈલ્મ હાસિલ કિયા જાએ, મર્દ અપની બીવીકી ફરમાંબરદારી કરે ઔર અપની માંકી નાફરમાની, અપને દોસ્તકો કરીબ કરે ઔર બાપકો દૂર ઔર મસ્જિદોંમેં આવાઝેં બલંદ હોને લગેં, કબીલેકા બદકાર ઉન્કા સરદાર બન બૈઠે ઔર રઝીલ આદમી કૌમકા કાંઈદ (ચૌધરી) બન જાએ, આદમીકી ઈઝ્ઝત મહઝ ઉસીકે ઝુલ્મકે લિએ કી જાએ, ગાનેવાલી અવ્રતેં ઔર ગાને-બજાનેકા સામાન આમ હો જાએ, શરાબેં પી જાને લગેં ઔર પિછ્લે લોગ પેહ્લોંકો લઅન્-તઅન્સે યાદ કરેં, ઉસ વક્ત સુર્ખ આંધી, ઝલ્ઝલા, ઝમીનમેં ધંસ જાને, શકલેં બિગડ જાને, આસ્માનસે પથ્થર બરસને ઔર તરહ તરહકે લગાતાર અઝાબોંકા ઈન્તિઝાર કરો, જિસ તરહ કિસી <u>બોસીદહ</u> હારકા ધાગા ટૂટ જાનેસે મોતિયોંકા <u>તાંતા બંધ જાતા</u> હૈ.

(જામિઅ તિરમિઝી : ૨/૪૪)

---

(૧) બોસીદહ : કમઝોર, પુરાના, (૨) તાંતા બંધના : કતાર બંધના, સિલસિલ-એ-આમદો-રફ્ત શુરૂઅ્ હો જાના.

(૯૧) ઝકાતકો ટેક્ષ કરાર દિયા જાએગા :

હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા : જબ મેરી ઉમ્મત પંદરહ (૧૫) કામ કરને લગેગી તો ઉસ વક્ત ઉસ પર મસાઈબકા પહાળ ટૂટ પળેગા. અર્ઝ કિયા ગયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! વહ પંદરહ (૧૫) ચીઝેં કયા હૈં ? ફરમાયા : જબ ગનીમત દૌલત બન જાએ, અમાનતકો ગનીમતકી તરહ લૂટા જાને લગે, ઝકાતકો તાવાન ઔર ટેક્ષ સમઝા જાએ, મર્દ અપની બીવીકા કહા માને ઔર માં'સે બદસુલૂકી કરે, દોસ્તસે વફાદારી ઔર બાપસે બેવફાઈ બરતે, મસ્જિદોંમેં આવાઝેં બલંદ હોને લગેં, સબસે કમીના આદમી કૌમકા નુમાઈન્દહ કહ્લાએ, આદમીકી ઈઝ્ઝત ઉસકે શરસે બચનેકે લિએ કી જાએ, શરાબનોશી આમ હો જાએ, રેશમી લિબાસ પહના જાએ, ગાનેવાલી અવ્રતેં ઔર ગાને-બજાનેકા સામાન રખ્ખા જાએ ઔર ઉમ્મતકા પિછલા હિસ્સા પેહલોંકો બુરા-ભલા કહને લગે, ઉસ વક્ત સુર્ખ આંધી, ઝમીનમેં ધંસને યા શકલોંકે બિગડનેકા ઈન્તિઝાર કરના ચાહિએ. (તિરમિઝી શરીફ : ૨/૪૪)

(૯૨) મસાજિદકી બેહુરમતી :

હઝરત હસન રહિમહુલ્લાહ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ

(૧) ગનીમત : જિહાદકે બા'દ જો માલ હાથ આતા હૈ ઉસે માલે ગનીમત કહતે હૈં,
(૨) નુમાઈન્દહ : પ્રતિનિધિ.

અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે લોગોં પર એક ઝમાના આએગા જબ કે લોગ મસ્જિદોંમેં બેઠ કર દુન્યાકી બાતેં કિયા કરેંગે, તુમ ઉન્કે પાસ ન બૈઠના, અલ્લાહ તઆલાકો ઐસે લોગોંકી કોઈ ઝરૂરત નહીં. (મિશ્કાત : ૭૧)

(૬૩) જાહિલ મુફ્તી :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અમ્ર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : અલ્લાહ તઆલા ઈલ્મકો ઈસ તરહ નહીં ઉઠાએગા કે લોગોંકે સીનેસે નિકાલ લે, બલ્કે ઉલમાકો એક એક કરકે ઉઠાતા રહેગા. યહાં તક કે જબ કોઈ આલિમ નહીં રહેગા તો લોગ જાહિલોંકો પેશ્વા બના લેંગે, ઉનસે મસાઈલ પૂછેંગે, વહ જાને–બૂઝે બગૈર ફતવા દેંગે. વહ ખૂદ ભી ગુમરાહ હોંગે ઔર દૂસરોંકો ભી ગુમરાહ કરેંગે. (મિશ્કાત શરીફ, કિતાબુલ ઈલ્મ–૩૩)

(૬૪) ઉલમા ઔર હુક્કામ :

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : મેરી ઉમ્મતમેં એક જમાઅત હોગી, જો દીનકા કાનૂન ખૂબ હાસિલ કર લેગી ઔર કુર્આન ભી પઢેગી, ફિર વહ કહેંગે : આઓ, હમ ઈન હાકિમોંકે પાસ જા કર ઉન્કી દુન્યામેં હિસ્સા લગાએં ઔર અપના દીન ઉનસે અલગ રખ્ખેં, લેકિન ઐસા નહીં હો સકતા જૈસે કે કાંટેદાર દરખ્તસે સિવાએ કાંટોંકે ઔર કુછ હાસિલ

નહીં હો સકતા. ઈસી તરહ ઈન હુક્કામકે પાસ જા કર ભી ગુનાહોંકે સિવા કુછ નહીં મિલેગા. (ઈબ્ને માજહ : ૨૨)

(૬૫) દીનકી બાતોંકો ઉલટ દિયા જાએગા :

હઝરત આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે મૈંને આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે સુના હૈ કે દીનકી સબસે પેહલી ચીઝ જો બરતનકી તરહ ઉલટ દી જાએગી, વહ શરાબ હૈ. અર્ઝ કિયા ગયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! યહ કૈસે હોગા, જબ કે અલ્લાહ તઆલાને ઉસકી હુરમતકો સાફ સાફ બયાન ફરમા દિયા હૈ. ફરમાયા : કોઈ ઔર નામ રખ કર ઉસે હલાલ કર લેંગે. (મિશ્કાત શરીફ : ૪૬૦)

(૬૬) તબાહીકી અસલ બુન્યાદ :

હઝરત અમ્ર ઈબ્ને ઔફ (રદિ.) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે ખુદાકી કસમ ! મુઝે તુમ્હારે મુતઅલ્લિક ફક્રો–ફાકાકા ખતરા નહીં, બલ્કે ડર ઈસ બાતકા હૈ કે દુન્યા તુમ પર ઈસ તરહ ફેલા દી જાએ, જિસ તરહ તુમસે પેહલી ઉમ્મતોં પર ફેલાઈ ગઈ. ફિર તુમ એક–દૂસરે પર ઈસ પર હિર્સ કરને લગો જિસ તરહ પેહલી ઉમ્મતોંને હિર્સ કી. ફિર વહ તુમકો ભી ઈસી તરહ હલાક કર ડાલે, જિસ તરહ ઉસને પેહલોંકો હલાક કર દિયા.

(મિશ્કાત શરીફ : ૪૪૦)

(૯૭) યહૂદો-નસારાકી નક્કાલી :

હઝરત અબૂ સઈદ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : તુમ ભી ઠીક પેહલી ઉમ્મતોંકે નક્શે કદમ પર ચલ કર રહોંગે હત્તા કે અગર વહ ગોહકે સૂરાખમેં ઘુસે તો તુમ ભી ઉસમેં ઘુસ કર રહોગે. અર્ઝ કિયા ગયા, યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! પેહલી ઉમ્મતોંસે મુરાદ યહૂદ વ નસારા હૈં ? ફરમાયા : ઔર કૌન ? એક રિવાયત હૈ કે અગર કિસીને અપની માંસે અલાનિય્યહ બદકારી કી હોગી તો મેરી ઉમ્મતમેં ભી ઈસ કુમાશકે લોગ હોંગે. (મઆઝલ્લાહ)

(મિશ્કાત શરીફ : ૪૫૮)

(૯૮) અંધાધૂંધ કત્લ :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ઈરશાદ ફરમાયા : ઉસ ઝાતકી કસમ હૈ, જિસકે કબ્ઝ-એ-કુદરતમેં મેરી જાન હૈ, દુન્યા ખત્મ નહીં હોગી યહાં તક કે લોગોં પર ઐસા દૌર ન આ જાએ, જિસમેં ન કાતિલકો યહ બહષ હોગી કે ઉસને ક્યૂં કતલ કિયા, ન મક્તૂલકો યહ ખબર હોગી કે વહ કિસ જુર્મમેં કત્લ કિયા ગયા. અર્ઝ કિયા ગયા : ઐસા ક્યૂં હોગા ? ફરમાયા : ફસાદ આમ હોગા, કાતિલ વ મક્તૂલ દોનોં જહન્નમમેં જાએંગે.

(રવાહુ મુસ્લિમ : ૨/૩૯૪, મિશ્કાત શરીફ : ૪૬૨)

(૧) અલાનિય્યહ : ખુલ્લમ ખુલ્લા, (૨) કુમાશ : જિન્સ, નોઅ, કિસ્મ, ઢંગ, (૩) કાતિલ : કતલ કરનેવાલા, (૪) મક્તૂલ : જિસકો કત્લ કિયા ગયા હો.

(૬૯) બદ્દસે બદ્દતર દૌર :

ઝુબૈર ઈબ્ને અદી રહિમહુલ્લાહ ફરમાતે હૈં કે હમને હઝરત અનસ ઈબ્ને માલિક (રદિ.)કી ખિદમતમેં ઉન મસાઈબકી શિકાયત કી, જો હજ્જાજકી તરફસે પેશ આ રહે થે. ઉન્હોંને સુન કર ફરમાયા : સબ્ર કરો, તુમ પર જો દૌર ભી આએગા ઉસકે બા'દકા દૌર ઉસસે ભી બદતર હોગા, યહાં તક કે તુમ અપને રબસે જા મિલો. મૈંને તુમ્હારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે યહી સુના હૈ. (મિશ્કાત શરીફ : ૪૬૩)

(૭૦) તબાહ્-કુન ગુનાહોં પર જુર્અત્ :

હઝરત અનસ ઔર હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) ફરમાયા કરતે થે કે તુમ લોગ બા'ઝ આ'માલ કરતે હો, જો તુમ્હારી નઝરમેં તો બાલસે ભી બારીક (યા'ની મા'મૂલી) હોતે હૈં, મગર હમ ઉન્હેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે ઝમાનેમેં "તબાહ્-કુન" શુમાર કિયા કરતે થે.

(મિશ્કાત શરીફ : ૪૫૮)

(૭૧) લગાતાર ફિત્ને :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અમ્ર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હમ એક સફરમેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે સાથ થે. હમને એક મંઝિલ પર પડાવ કિયા, હમમેંસે બા'ઝ ખેમે લગા રહે થે, બા'ઝ તીર-અંદાઝીકી મશ્ક કર રહે થે. અચાનક આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે

મુઅઝ્ઝિનને એ'લાન કિયા કે નમાઝ તૈયાર હૈ, લોગો ! મુઝસે પેહલે જો નબી ભી ગુઝરા હૈ ઉસકા ફર્ઝ થા કે અપની ઉમ્મતકો વહ ચીઝેં બતાએ, જિસે વહ ઉન્કે લિએ બેહતર સમઝતા હૈ ઔર ઉન ચીઝોંસે ડરાએ, જિન્કો ઉન્કે લિએ બુરા સમઝતા હૈ. સુનો ! ઈસ ઉમ્મતકી આફિયત પેહલે હિસ્સેમેં હૈ ઔર ઉમ્મતકે પિછલે હિસ્સેકો ઐસે મસાઈબ ઔર ફિત્નોંસે દો–ચાર હોના પળેગા, જો એક–દૂસરેસે બઢ્હ–ચઢ્હ કર હોંગે. એક ફિત્ના આએગા. પસ, મુઅમિન યહ સમઝેગા કે યહ મુઝે હલાક કર દેગા, ફિર વહ જાતા રહેગા ઔર દૂસરા, તીસરા ફિત્ના આતા રહેગા ઔર મુઅમિનકો હર ફિત્નેસે યહી ખતરા હોગા કે વહ ઉસે તબાહ વ બરબાદ કર દેગા. પસ, જો શખ્સ યહ ચાહતા હો કે ઉસે દોઝખસે નજાત મિલે ઔર વહ જન્નતમેં દાખિલ હો, ઉસકી મૌત ઈસ હાલતમેં આની ચાહિએ કે વહ અલ્લાહ પર ઔર આખિરતકે દિન પર ઈમાન રખતા હો ઔર લોગોંસે વહી મુઆમલા બરતે, જો અપને લિએ પસંદ કરતા હૈ ઔર જિસ શખ્સને કિસી ઈમામકી બયૂઅત કર લી ઔર ઉસે અહ્દો–પયમાન દે દિયા ફિર ઉસે જહાં તક મુમકિન હો ઉસકી ફરમાંબરદારી કરની ચાહિએ.

(સહીહ મુસ્લિમ : ૨/૧૨૬, નસાઈ : ૨/૧૮૪, બયહકી : ૮/૧૬૯)

(૭૨) ખુદાકી ઝમીન તંગ હો જાએગી :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ફરમાયા : આખરી

ઝમાનામેં મેરી ઉમ્મત પર ઉન્કે હાકિમોંકી જાનિબસે ઐસે મસાઈબ ટૂટ પળેંગે કે ઉન પર ખુદાકી ઝમીન તંગ હો જાએગી. ઉસ વક્ત અલ્લાહ તઆલા મેરી અવલાદસે એક શખ્સ (મેહદી અલયહિસ્સલામ)કો ખળા કરેંગે, જો ઝમીનકો અદ્લો-ઈન્સાફસે ઉસી તરહ ભર દેંગે, જિસ તરહ વહ પેહલે ઝુલ્મો-સિતમસે ભરી હૂઈ હોગી. ઉનસે ઝમીનવાલે ભી રાઝી હોંગે ઔર આસ્માનવાલે ભી. ઉન્કે ઝમાનેમેં ઝમીન અપની તમામ પેદાવાર ઉગલ દેગી ઔર આસ્માનસે ખૂબ બારિશ હોગી. વહ ઉનમેં સાત યા આઠ યા નવ સાલ રહેંગે. (તિરમિઝી : ૨/૪૬)

(૭૩) ફિત્નાઝદા કુલૂબ :

હઝરત હુઝયફા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે ખૂદ સુના હૈ, આપ ફરમાતે થે કે ફિત્ને દિલોંમેં ઈસી તરહ યકે બા'દ દીગરે દર આએંગે(૧), જિસ તરહ ચટાઈમેં યકે બા'દ દીગરે એક એક તિન્કા દર આતા હૈ, ચુનાન્ચે: જિસ દિલને ઈન ફિત્નોંકો કબૂલ કર લિયા ઔર વહ ઉસમેં પૂરી તરહ રચબસ ગએ, ઉસ પર (હર ફિત્નાકે ઈવઝ) એક સિયાહ નુકતા લગતા જાએગા ઔર જિસ કલ્બને ઈન્કો કુબૂલ ન કિયા, ઉસ પર (હર ફિત્નાકો રદ કર દેનેકે ઈવઝ) એક સફેદ નુકતા લગતા જાએગા, યહાં તક કે દિલોંકી દો કિસ્મેં હો જાએંગી. એક સંગે મરમર જૈસા સફેદ કે ઉસે રહતી દુન્યા તક કોઈ ફિત્ના નુકસાન નહીં દેગા ઔર દૂસરા

(૧) દર આએંગે : દાખિલ હોંગે, અંદર આએંગે.

ખાકસ્તરી રંગકા સિયાહ. ઉલટે કૂઝેકી તરહ (કે ખૈરકી કોઈ બાત ઉસમેં નહીં ટિકેગી). યહ બ–જુઝ ઉન ખ્વાહિશાતકે જો ઉસમેં રચબસ ગઈ હૈં. ન કિસી નેકીકો નેકી સમઝેગા, ન કિસી બુરાઈકો બુરાઈ. (ઉસકે નઝદીક નેકી ઔર બદીકા મેઅ્યાર બસ અપની ખ્વાહિશ હોગી.) (સહીહ મુસ્લિમ : ૧/૮૨)

(૭૪) દિલોંસે અમાનત નિકલ જાએગી :

હઝરત હુઝયફા (રદિ.) ફરમાતે હૈ કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને દો બાતેં બતાઈં, એક તો મૈંને આંખોંસે દેખ લી ઔર દૂસરીકા મુન્તઝિર હૂં. પહલી બાત આપને યહ બતાઈ કે અમાનત (નૂરે ઈમાન) લોગોંકે દિલોંકી ગહ્રાઈયોંમેં ઉતરી, બા'દ અઝાં ઉન્હોંને કુર્આન સીખા, ફિર સુન્નતકા ઈલ્મ હાસિલ કિયા (ઉસકા મુશાહદા તો મૈંને ખૂદ કર લિયા હૈ). દૂસરી બાત આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને અમાનતકે ઉઠ જાનેકે બારેમેં ફરમાઈ. ફરમાયા કે આદમી એક દફા' સોએગા તો અમાનતકા કુછ હિસ્સા ઉસકે દિલસે નિકાલ લિયા જાએગા. ચુનાન્ચે: તિલ્કે નિશાનકી તરહ ઉસકા નિશાન રહ જાએગા. ફિર દો બારહ સોએગા તો અમાનતકા બકિય્યા હિસ્સા ભી કબ્ઝ કર લિયા જાએગા. ઉસકા નિશાન આબ્લેકી તરહ રહ જાએગા, જૈસે તુમ અપને પાઉં પર આગકા અંગારહ ખીંચો તો આબલા ભરા હુવા નઝર આએગા, મગર ઉસકે અંદર કુછ નહીં હોતા ઔર દિન ભર લોગ ખરીદો–ફરોખ્ત કરેંગે, લેકિન એક ભી આદમી મુશ્કિલસે

ઐસા નહીં મિલ સકેગા, જો અમાનત અદા કરતા હો. ચુનાન્ચે: (દયાનતકા ઈસ કદર કહત્ હોગા) કે યહ કહા જાએગા કે ફુલાં કબીલામેં એક આદમી અમાનતદાર હૈ, ઔર (બદ્ મઝાકીકા યહ હાલ હોગા)કે એક આદમીકે મુતઅલ્લિક કહા જાએગા : વાહ, વાહ કિતના અકલમંદ આદમી હૈ, કિતના ઝિંદા દિલ હૈ, કિતના બહાદુર હૈ (વહ ઐસા હૈ, વૈસા હૈ), હાલાં કે ઉસ (બંદ–એ–) ખુદાકે દિલમેં રાઈકે દાનાકે બરાબર ભી ઈમાન નહીં હોગા. (મિશ્કાત શરીફ : ૪૬૧, બુખારી શરીફ : ૨/૧૦૫૦)

(૭૫) ઈન્સાની લિબાસમેં શયતાન :

હઝરત હુઝયફા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે લોગ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે ખૈરકી બાતેં પૂછા કરતે થે ઔર મૈં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે શરકે બારેમેં તહ્કીક કિયા કરતા થા કે કહીં ઐસા ન હો કે વહ મુઝે લા–ઈલ્મીકી વજહસે પહુંચ જાએ. ફરમાતે હૈં, મૈંને (એક દફા') અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ (સંલ.) ! હમ જાહિલિય્યત ઔર શરમેં ફંસે હૂએ થે, હક તઆલા શાનુહૂને (આપકી બ–દૌલત) હમારે પાસ યહ ખૈર ભેજ દી (યા'ની ઈસ્લામ.) તો ક્યા ઈસ ખૈરકે બા'દ ભી કોઈ શર હોગા ? ફરમાયા : હાં, મૈંને કહા : ઔર ઈસ શરકે બા'દ કોઈ ખૈર હોગી ? ફરમાયા : હાં. મગર ઉસમેં કદૂરત હોગી. મૈંને કહા, કદૂરત ક્યા હોગી ?

(૧) બદ્ મઝાકી : બદ અખ્લાકી, બદ અખ્લાક, (૨) કદૂરત : તિલછટ, ગદલાપન.

ફરમાયા : કુછ લોગ હોંગે જો મેરી સુન્નતકે બ–જાએ દૂસરી ચીઝોંકી તલ્કીન કરેંગે. ઉનમેં નેક વ બદકી આમેઝિશ હોગી. મૈંને કહા : અછ્છા, ઈસ ખૈરકે બા'દ ભી કોઇ શર હોગા ? ફરમાયા : હાં ! જહન્નમકે દરવાઝોં પર બુલાનેવાલે હોંગે. જો ઉન્કી દા'વત પર લબ્બૈક કહેગા, ઉસે જહન્નમમેં ઝોંક દેંગે. મૈંને કહા : યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! ઝરા ઉન્કા હાલ તો બયાન ફરમાઈએ. ફરમાયા : વહ હમારી હી કૌમસે હોંગે ઔર હમારી હી ઝબાન બોલેંગે (યા'ની ઈસ્લામકે મુદઈ હોંગે ઔર ઈસ્લામી ઈસ્તિલાહાતકો મતલબ–બરારીકે લિએ ઈસ્તિઅ્માલ કરેંગે.) મૈંને અર્ઝ કિયા : અગર યહ બુરા વક્ત મુઝ પર આ જાએ તો આપ મુઝે ક્યા હિદાયત ફરમાતે હૈં ? ફરમાયા : મુસલમાનોંકી જમાઅત ઔર ઉન્કે ઈમામસે ચીમટે રહના. મૈંને કહા, અગર ઉસ વક્ત ન મુસલમાનકી જમાઅત હો, ન ઈમામ તો ફિર ? ફરમાયા : ઉન તમામ ફિરકોંસે અલગ રહો, ખ્વાહ તુમ્હેં કિસી દરખ્તકી જળમેં જગા બનાના પળે, હત્તા કે ઈસી હાલતમેં તુમ્હારી મૌત આ જાએ.'' (મિશ્કાત શરીફ : ૪૬૧, બુખારી : ૨/૧૦૪૯)

ઔર એક રિવાયતમેં હૈ કે મેરે બા'દ કુછ મુક્તદા ઔર હુક્કામ હોંગે, જો ન મેરી સીરત પર ચલેંગે, ન મેરી સુન્નતકો અપનાએંગે. ઉનમેં કુછ એસે લોગ ખળે હોંગે, જિનકે કુલૂબ ઈન્સાની જિસ્મમેં શયાતીનકે કુલૂબ હોંગે. હઝરત હુઝયફા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ

(૧) આમેઝિશ : મિલાવટ, (૨) મતલબ–બરાબરી : સ્વાર્થ સિદ્ધિ.

(સલ.) ! અગર યહ બુરા વક્ત મુઝ પર આ જાએ તો મુઝે ક્યા કરના ચાહિએ ? ફરમાયા : (જાઈઝ ઉમૂરમેં) અમીરકી સમ્ઓ–તાઅત બજા લાના. ખ્વાહ વહ તેરી કમર પર કોળે મારે ઔર તેરા માલ લૂટ લે, તબ ભી સમ્ઓ–તાઅત બજા લાના. (મિશ્કાતુલ મસાબીહ : ૪૬૨)

(૭૬) બદ્‌અમલીકે નતાઈજ :

હઝરત ઝિયાદ ઈબ્ને લબીદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને કિસી હોલ્‌નાક ચીઝકા તઝકિરહ ફરમાયા ઔર ફરમાયા કે યહ ઉસ વક્ત હોગા જબ ઈલ્મ જાતા રહેગા. મૈંને અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! ઔર ઈલ્મ કૈસે જાતા રહેગા, જબ કે હમ ખૂદ કુર્આન પઢતે હૈં ઔર અપને બચ્ચોંકો પઢાતે હૈં. હમારી અવલાદ અપની અવલાદકો પઢાએગી ઔર તા–કિયામત યહ સિલસિલા જારી રહેગા. ફરમાયા : ઝિયાદ ! તેરી માં તુઝે ગુમ પાએ (યા'ની તૂ મર જાએ), મૈં તો તુઝે મદીનાકે ફકીહ્‌તર લોગોંમેંસે સમઝતા થા (મગર તઅજ્જુબ હૈ કે તુમ તો ઈતની સી બાતકો ભી નહીં સમઝ પાએ. આખિર તુમ્હેં ઈલ્મકે ઉઠ જાને પર તઅજ્જુબ ક્યૂં હોને લગા). ક્યા યહ યહૂદો–નસારા તવ્‌રાત વ ઈન્જિલ નહીં પઢતે ? લેકિન ઉનકી કિસી બાત પર ભી તો અમલ નહીં કરતે (ઈસી બદઅમલીકે નતીજહ્‌મેં યહ

(૧) સમ્ઓ–તાઅત : ફરમાંબરદારી, ઈતાઅત, (૨) ફકીહ્‌તર : સમજદાર.

ઉમ્મત ભી વહીકી બરકાત ખો બેઠેગી. પસ બે-મા'ના કીલો-કાલ રહ જાએગી. (મિશ્કાતુલ મસાબીહ : ૩૮)

(૭૭) ઈખ્તિલાફકી નહૂસત :

ઈમામ બયહકીને બ-રિવાયત ઈબ્ને ઈસ્હાક નકલ કિયા હૈ કે હઝરત અબૂબક્ર સિદીક (રદિ.)ને (સકીફ-એ-બની સાઈદાકે દિન) યહ ભી ફરમાયા થા કે યહ બાત તો કિસી તરહ દુરુસ્ત નહીં કે મુસલમાનોંકે દો અમીર હોં, ક્યૂં કે જબ કભી ઐસા હોગા, ઉન્કે અહ્કામ વ મુઆમ્લાતમેં ઈખ્તિલાફ રૂનુમા હો જાએગા, ઉન્કી જમાઅત તફ્રકાકકા શિકાર હો જાએગી ઔર ઉન્કે દરમિયાન ઝગડે પૈદા હો જાએંગે. ઉસ વક્ત સુન્નત તર્ક કર દી જાએગી, બિદ્અત ઝાહિર હોગી ઔર અઝીમ ફિત્ના બરપા હોગા ઔર ઈસ હાલતમેં કિસીકે લિએ ભી ખૈર વ સલાહ નહીં હોગી. (હયાતુસ્સહાબહ : ૨)

(૭૮) હુક્કામકી ગલત-રવી પર ન ટોકના :

હઝરત મુઆવિયહ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે વહ "કુમામા"કે દિન મિમ્બર પર તશરીફ લે ગએ ઔર દૌરાને ખુત્બા ફરમાયા : માલ હમારા માલ હૈ ઔર ફૈઅ્ હમારી ફૈઅ્ હૈ, હમ જિસે ચાહે દેં ઔર જિસે ચાહેં ન દેં. ઉન્કો કિસીને

---

(૧) કીલો-કાલ : કીચડ ઉછાળવું, (૨) રૂનુમા : ઝાહિર થવું, (૩) ગલત-રવી : ગલત રસ્તો, (૪) ફૈઅ્ : બગૈર લડાઈ ઔર બગૈર મશક્કતકે જો માલ ઔર સામાન અલ્લાહને અપને રસૂલકો દિયા હો.

જવાબ નહીં દિયા. ફિર તીસરી જુમ્આકો ભી યહી ફરમાયા. યહ સુન કર હાઝિરીને મસ્જિદમેંસે એક શખ્સ ખળા હુવા ઔર કહા : હરગિઝ નહીં, માલ હમારા માલ હૈ ઔર ફૈઅ્ હમારી ફૈઅ્ હૈ. પસ, જો શખ્સ હમારે ઔર ઈસકે દરમિયાન હાઈલ હોગા હમ અપની તલ્વારકે ઝરીએ ઉસકા મુહાકમા બારગાહે ખુદાવંદીમેં પેશ કરેંગે. હઝરત મુઆવિયહ (રદિ.) મિમ્બરસે ઉતરે ઔર નમાઝે જુમ્આકે બા'દ ઉસ શખ્સકો અપની કિયામગાહ પર બુલાયા. લોગોંને આપસમેં કહા : યહ આદમી તો મારા ગયા. ફિર દૂસરે લોગ હઝરત મુઆવિયહ (રદિ.)કી ખિદમતમેં હાઝિર હૂએ તો દેખા કે વહ શખ્સ ચાર પાઈ પર હઝરત મુઆવિયહ (રદિ.)કે સાથ બેઠા હૈ. હઝરત મુઆવિયહ (રદિ.)ને લોગોંસે ફરમાયા : ઈસ શખ્સને મુઝે મૌતસે બચા લિયા. અલ્લાહ અલ્લાહ તઆલા ઈસે ઝિન્દા રખ્ખે. મૈંને આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે સુના હૈ, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ફરમાતે થે કે મેરે બા'દકે ઝમાનેમેં કુછ હાકિમ હોંગે, જો ઉલટી–સીધી બાતેં કહેંગે; મગર કિસીકો ઉન્કે ટોકનેકી હિમ્મત નહીં હોગી. યહ સબ લોગ જહન્નમમેં ઘુસેંગે, જિસ તરહ બંદર ઘુસતે હૈં. હઝરત મુઆવિયહ (રદિ.)ને ફરમાયા : મૈંને (બ–તોરે ઈમ્તિહાન) પહલે જુમ્આકો વહ બાત કહી, મગર કિસીને મુઝે ટોકા નહીં, મુઝે ખતરા હુવા કે કહીં મૈં ભી ઉન્હીં હાકિમોંમેંસે ન હો જાઉં,

(૧) મુહાકમા : ફેસ્લા, દા'વા.

ફિર દૂસરી જુમ્આકો યહી બાત કહી ઔર કિસીને મુઝે નહીં ટોકા તો મુઝે યકીન હો ચલા કે મેરા શુમાર ભી ઉન્હીં લોગોંમેં હે. ફિર મૈંને તીસરી જુમ્આકો યહી બાત કહી તો ઈસ શખ્સને ખળે હોકર મુઝે ટોક દિયા. પસ, ઈસને મુઝે ઝિન્દા કર દિયા, અલ્લાહ તઆલા ઈસે ઝિન્દા રખ્ખે. (હયાતુસ્સહાબહ : ૨/૬૮)

(૭૯) ના-અહ્લોંકી હુકૂમત :

હઝરત રાફિઅ્ તાઈ (રહ.) કહતે હૈં, મૈં એક જિહાદમેં હઝરત અબૂ બક્ર (રદિ.)કા રફીક થા, વાપસી પર મૈંને કહા : અય અબૂ બક્ર (રદિ.) ! મુઝે કુછ નસીહત કીજિએ. ફરમાયા : ફર્ઝ નમાઝેં ઠીક વક્ત પર પળ્હા કરો, અપને માલકી ઝકાત ખૂશદિલીસે દિયા કરો, રમઝાનકે રોઝે રખ્ખો ઔર બયતુલ્લાહકા હજ કિયા કરો. દેખો ! ઈસ્લામમેં હિજરત બળી અછ્છી બાત હે ઔર હિજરતમેં જિહાદ બહુત ખૂબ હે ઔર હાકિમ ન બનના. ફિર ફરમાયા : યહ ઈમારત જો આજ તુમ્હેં ઠંડી નઝર આતી હે, બહુત જલ્દ યહ ફેલ જાએગી ઔર ઝિયાદા હો જાએગી, યહાં તક કે ઉન લોગોંકે હાથ લગેગી, જો ઉસકે અહલ નહીં હોંગે. હાલાં કે જો શખ્સ હાકિમ બન જાતા હે ઉસકા હિસાબ તવીલતર ઔર અઝાબ સખ્તતર હોગા ઔર જો શખ્સ અમીર ન બને ઉસકા હિસાબ નિસ્બતન્ આસાન ઔર અઝાબ હલકા હોગા. ઉસકી વજહ યહ હે કે હુક્કામકો મુસલમાનોં પર ઝુલ્મકા મૌકા નિસ્બતન્ ઝિયાદા મિલતા હે ઔર જો શખ્સ

(૧) ઈમારત : સરદારી, દૌલતમંદી, હુકૂમત, (૨) તવીલતર : બહુત લંબા.

ફિર દૂસરી જુમ્આકો યહી બાત કહી ઔર કિસીને મુઝે નહીં ટોકા તો મુઝે યકીન હો ચલા કે મેરા શુમાર ભી ઉન્હીં લોગોંમેં હૈ. ફિર મૈંને તીસરી જુમ્આકો યહી બાત કહી તો ઈસ શખ્સને ખળે હોકર મુઝે ટોક દિયા. પસ, ઈસને મુઝે ઝિન્દા કર દિયા, અલ્લાહ તઆલા ઈસે ઝિન્દા રખ્ખે. (હયાતુસ્સહાબહ : ૨/૬૮)

(૭૯) ના-અહ્લોંકી હુકૂમત :

હઝરત રાફિઅ્ તાઈ (રહ.) કહતે હૈં, મૈં એક જિહાદમેં હઝરત અબૂ બક્ર (રદિ.)કા રફીક થા, વાપસી પર મૈંને કહા : અય અબૂ બક્ર (રદિ.) ! મુઝે કુછ નસીહત કીજિએ. ફરમાયા : ફર્ઝ નમાઝેં ઠીક વક્ત પર પળ્હા કરો, અપને માલકી ઝકાત ખૂશદિલીસે દિયા કરો, રમઝાનકે રોઝે રખ્ખો ઔર બયતુલ્લાહકા હજ કિયા કરો. દેખો ! ઈસ્લામમેં હિજરત બળી અછ્છી બાત હૈ ઔર હિજરતમેં જિહાદ બહુત ખૂબ હૈ ઔર હાકિમ ન બનના. ફિર ફરમાયા : યહ ઈમારત જો આજ તુમ્હેં ઠંડી નઝર આતી હૈ, બહુત જલ્દ યહ ફૈલ જાએગી ઔર ઝિયાદા હો જાએગી, યહાં તક કે ઉન લોગોંકે હાથ લગેગી, જો ઉસકે અહલ નહીં હોંગે. હાલાં કે જો શખ્સ હાકિમ બન જાતા હૈ ઉસકા હિસાબ તવીલતર ઔર અઝાબ સખ્તતર હોગા ઔર જો શખ્સ અમીર ન બને ઉસકા હિસાબ નિસ્બતન્ આસાન ઔર અઝાબ હલકા હોગા. ઉસકી વજહ યહ હૈ કે હુક્કામકો મુસલમાનોં પર ઝુલ્મકા મૌકા નિસ્બતન્ ઝિયાદા મિલતા હૈ ઔર જો શખ્સ

(૧) ઈમારત : સરદારી, દોલતમંદી, હુકૂમત, (૨) તવીલતર : બહુત લંબા.

મુસલમાનોં પર ઝુલ્મ કરતા હૈ વહ અહ્દે ખુદાવંદીકો તોળતા હૈ. અહ્લે ઈમાન અલ્લાહકે હમ્સાએ ઔર ઉસકે બંદે હૈં. તુમમેંસે કિસીકે હમ્સાએકી બકરી યા ઊંટકો આફત પહુંચે તો સારી રાત પરેશાનીમેં ગુઝારતા હૈ ઔર કહતા હૈ કે મેરે હમ્સાએકી બકરી મેરે હમ્સાએકા ઊંટ, પસ યકીનન્ અલ્લાહ તઆલા ઈસ બાતકા ઝિયાદા હક્દાર હૈ કે વહ અપને હમ્સાએકી તકલીફ પર ગઝબ્નાક હો. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૫/૭૫૨)

(૮૦) ઝાહિર વ બાતિનકા ઈખ્તિલાફ :

મુહમ્મદ ઈબ્ને સવ્કા કહતે હૈં, મૈં નઈમ ઈબ્ને અબી હિન્દકી ખિદમતમેં હાઝિર હુવા તો ઉન્હોંને મુઝે એક ખત દિખાયા, જિસમેં લિખા થા :

અઝ્ તરફ અબૂ ઉબૈદહ ઈબ્નુ જર્રાહ (રદિ.) વ મુઆઝ ઈબ્નુ જબલ (રદિ.) બ ખિદમત ઉમર ઈબ્ને ખત્તાબ (રદિ.).

અસ્સલામુ અલયકુમ...... હમ આપકો આપકે મન્સબકી નઝાકતકી તરફ મુતવજ્જેહ કરના ચાહતે હૈં. વહ યહ કે ઈસ ઉમ્મતકે સિયાહ વ સફેદકા મુઆમલા આપકે સુપુર્દ હૈ. આપકે સામને શરીફ ભી પેશ હોગા ઔર રઝીલ ભી, દોસ્ત ભી ઔર દુશ્મન ભી ઔર હર એકકો ઉસકે ઈન્સાફકા હક મિલના ચાહિએ. અબ આપકો દેખના યહ હૈ કે ઈસ મૌકે પર આપકા તર્ઝે અમલ ક્યા હોગા. હમ આપકો ઉસ દિનસે ડરાતે હૈં, જિસમેં

(૧) હમ્સાએ : કરીબ, પાડોશીઓ.

ચેહરે સરનિગૂં ઔર દિલ ખુશ્ક હોંગે. ખુદાએ કહ્હારકી હુજ્જતકે સામને સબકી હુજ્જતેં ધરી રહ જાએંગી. સારી મખ્લૂક ઉસકે સામને નાક રગળતી હોગી. લોગ ઉસકી રહમતકે ઉમ્મીદવાર હોંગે ઔર ઉસકે અઝાબસે તરસાં વ લરઝાં હોંગે ઔર હમસે યહ હદીષ બયાન કી જાતી થી કે આખરી ઝમાનેમેં ઈસ ઉમ્મતકી હાલત ઐસી હો જાએગી કે લોગ બ-ઝાહિર ભાઈ ભાઈ હોંગે, મગર દિલોંમેં એક-દૂસરેકી અદાવત હોગી. હમને યહ ખત આપકો મહઝ અઝ રાહે ખૈરખ્વાહી લિખા હૈ. ખુદારા ઈસ ખતકો ઈસ દિલી ખૈરખ્વાહીકે અલાવહ કિસી ઔર બાત પર મહ્મૂલ ન કિયા જાએ.

હઝરત ઉમર (રદિ.)ને જવાબમેં લિખા :

અઝ્ તરફ ઉમર ઈબ્ને ખત્તાબ (રદિ.) બ-ખિદમતે અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) વ મુઆઝ (રદિ.) :

અસ્સલામુ અલયકુમ. અમ્મા બા'દ ! આપકા ખત મિલા, જિસમેં આપને યહ ઝિક્ર કિયા કે આપ હઝરાત મેરે મન્સબકી નઝાકતકી તરફ મુઝે મુતવજ્જેહ કરના ચાહતે હૈં કે ઈસ ઉમ્મતકે સિયાહ વ સફેદકા મુઆમલા મેરે સુપુર્દ હો ચુકા હૈ ઔર મેરે સામને શરીફ ભી પેશ હોગા ઔર રઝીલ ભી, દોસ્ત ભી ઔર દુશ્મન ભી ઔર હર એકકો ઉસકે ઈન્સાફકા હિસ્સા મિલના ચાહિએ, આપને લિખા થા કે અબ મુઝે દેખના યહ

(૧) સરનિગૂં : સર ઝુકા દેના, (૨) તરસાં : ડરા હુવા, (૩) લરઝાં : હિલનેવાલા, કાંપનેવાલા, (૪) મહ્મૂલ ન કિયા જાએ : મતલબ ન લિયા જાએ.

હૈ કે મેરા તર્ઝે અમલ ક્યા હોગા, (જવાબનૂ ગુઝારિશ હૈ કે) ઈસ મૌકા પર ઉમરકો બદીસે બચને ઔર રાસ્તી પર જમનેકે લિએ ખુદાઈ તવફીકકે બગૈર કોઈ <u>ચાર–એ–કાર</u> નહીં.

આપને મુઝે ઉસ ચીઝસે ભી ડરાયા હૈ, જિસસે પેહલી ઉમ્મતોંકો ડરાયા ગયા થા. કદીમ ઝમાના હી સે <u>લૈલો–નહારકી ગર્દિશ</u> ઈન્સાનોંકી મુદતે મુહ્લતકો ઘટાતી ચલી આતી હૈ. દિન ઔર રાત દૂરકો નઝ્દીક ઔર નએકા <u>કુહ્ના</u> કર રહે હૈં ઔર હર વા'દાકી ચીઝકો અપને વક્ત પર લે આતે હૈં. યહ સિલસિલા યૂં હી જારી રહેગા, યહાં તક કે લોગ અપની અપની જગહ પહુંચ જાએંગે, યા'ની જન્નત યા દોઝખમેં.

આપને મુઝે આગાહ કરતે હૂએ લિખા થા કે આખરી ઝમાનામેં ઈસ ઉમ્મતકી હાલત ઐસી હો જાએગી કે બ–ઝાહિર વહ ભાઈ ભાઈ હોંગે, લેકિન દિલોંમેં એક–દૂસરેકી અદાવત હોગી. ઈત્મીનાન રખીએ કે ન ઈન લોગોંસે મુરાદ આપ હઝરાત હૈં, ન યહ વહ ઝમાના હૈ. યહ ઝમાના વહ હોગા, જિસમેં ખૌફ ઔર લાલચ નુમાયાં હોંગે ઔર લોગોંકા એક–દૂસરેસે તઅલ્લુક દુન્યાવી અગ્રાઝકે લિએ હોગા.

આપને લિખા હૈ, યહ ખત આપને મહઝ્ અઝ્ રાહે ખૈર–ખ્વાહી લિખા હૈ. ખુદારા ઈસે દિલી ખૈર–ખ્વાહીકે સિવા કિસી ઔર બાત પર મહ્મૂલ ન કિયા જાએ. યહ આપને

(૧) ચાર–એ–કાર : રાસ્તા, ઉકેલ, (૨) લૈલો–નહાર : રાત–દિન, (૩) ગર્દિશ : ફિરના, (૪) કુહ્ના : પુરાના.

બિલ્કુલ સહીહ લિખા હૈ. ઈસ લિએ મુઝે બરાબર લિખતે રહીએ, મૈં આપ હઝરાતકે મુફીદ મશ્વરોંસે બેનિયાઝ નહીં હૂં. વસ્સલામુ અલયકુમ. (કન્ઝ : ૧૬/૧૬૦)

(૮૧) દજ્જાલી ફિર્કા :

હઝરત હુઝયફા (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે આખરી ઝમાનામેં કુછ લોગ હોંગે જો કહા કરેંગે, તકદીર કોઈ ચીઝ નહીં. યહ લોગ અગર બીમાર પડેં તો ઉન્કી ઈયાદત ન કરો. મર જાએં તો ઉન્કે જનાઝહમેં શિર્કત ન કરો, ક્યૂં કે યહ દજ્જાલકા ટોલા હૈ, અલ્લાહ તઆલાકે ઝિમ્મા હૈ કે ઉન્કો દજ્જાલસે મિલા દેં. (મુસ્નદે અબૂ દાવૂદ : ૨/૫૮)

(૮૨) ઝરૂરિય્યાતે દીનકા ઈન્કાર :

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હઝરત ઉમર (રદિ.)ને ફરમાયા : બા'દકે ઝમાનામેં કુછ લોગ આએંગે જો કાને દજ્જાલકો અફસાના બતલાએંગે, કુર્બે કિયામતમેં સૂરજકે મગરિબકી જાનિબસે તુલૂઅ્ હોનેકા ઈન્કાર કરેંગે, અઝાબે કબ્રકી તક્ઝીબ[1] કરેંગે, શફાઅતકા ઈન્કાર કરેંગે, હૌઝે કૌષરકા ઈન્કાર કરેંગે ઓર દોઝખમેં જલ-ભુનકર ઉસસે નજાત પાનેવાલોંકા ઈન્કાર કરેંગે. (કન્ઝ : ૧/૩૮૮)

(૧) તક્ઝીબ : ઈનકાર, ઝુટલાના.

(૮૩) ઈન્કિલાબે ઝમાના :

ઈમામ ઝહ્‌રી (રહ.) હઝરત ઉર્વહ (રદિ.)સે રિવાયત કરતે હૈં કે હઝરત આઈશહ (રદિ.)ને એક દફા' લબીદકા યહ શે'ર પળ્હા :

(વહ લોગ રુખસત હો ગએ જિન્કે ઝેરે સાયહ ઝિન્દગી બસર હોતી થી ઔર મૈં નિકમ્મે કિસ્મકે ના–અહ્‌લોંમેં પળા રહ ગયા હૂં) તો હઝરત આઈશહ (રદિ.)ને ફરમાયા : અજીબ બાત હૈ કે લબીદ અપને ઝમાનવાલોંકે બારેમેં યહ કહતા હૈ. અગર વહ હમારા ઝમાના દેખ લેતા તો ક્યા રાઈ કાઈમ કરતા. હઝરત ઉર્વહ (રદિ.)ને ફરમાયા : અલ્લાહ તઆલા હઝરત આઈશહ (રદિ.) પર રહમ ફરમાએ, અગર વહ હમારે ઝમાનેકો પાતીં તો ક્યા કહતીં ? ઈમામ ઝહરીને ફરમાયા : અલ્લાહ તઆલા ઉર્વહ (રદિ.) પર રહમ કરે, અગર વહ હમારે ઝમાનેકો પાતે તો ક્યા કહતે ? ઈમામ ઝહરીકે શાગિર્દ ઝુબૈદીને ફરમાયા : અલ્લાહ તઆલા ઈમામ ઝહરી પર રહમ ફરમાએ, અગર વહ હમારા ઝમાના દેખતે તો ક્યા કહતે ? ઝુબૈદીકે શાગિર્દ મુહમ્મદ ઈબ્ને મુહાજિરને ફરમાયા : અલ્લાહ તઆલા ઝુબૈદી પર રહમ ફરમાએ, અગર વહ હમારા ઝમાના દેખતે તો ક્યા કહતે ? મુહમ્મદ ઈબ્ને મુહાજિરકે શાગિર્દ ઉસ્માન બિન સઈદ કહા કરતે થે : અલ્લાહ તઆલા મુહમ્મદ બિન મુહાજિર પર રહમ ફરમાએ, અગર વહ હમારા ઝમાના દેખતે

(૧) ઝેરે સાયહ : પનાહમેં, (૨) શાગિર્દ : વિદ્યાર્થી, તાલિબે ઈલ્મ.

તો ક્યા કહતે ? ઉસ્માનકે શાગિર્દ અબૂ હુમૈદ કહતે હૈં : અલ્લાહ તઆલા ઉસ્માન પર રહમ ફરમાએ, અગર વહ હમારા ઝમાના દેખતે તો ક્યા કહતે ? ઈમામ ઈબ્ને જરીર ફરમાતે હૈં, અલ્લાહ તઆલા હમારે ઉસ્તાઝ અબૂ હુમૈદ પર રહમ ફરમાએ, અગર વહ હમારા ઝમાના દેખતે તો ક્યા કહતે ?

ના–કારહ્ મુઅલ્લિફ અર્ઝ કરતા હૈ કે અલ્લાહ તઆલા શાનૂહુ ઈન સબ પર રહમ ફરમાએં, અગર યહ હઝરાત હમારા ઝમાના દેખ લેતે તો ઉન્કા ક્યા હાલ હોતા ? (કન્ઝ : ૧૪/૫૭૮)

(૮૪) કુર્આનસે શુબ્હાત :

હઝરત અમીરુલ મુઅ્મિનીન ઉમર (રદિ.) ફરમાતે હૈં, અન્કરીબ કુછ લોગ પૈદા હોંગે, જો કુર્આન(કી ગલત તા'બીર)સે (દીનમેં) શુબ્હાત પૈદા કરકે તુમસે ઝઘળા કરેંગે, ઉન્હેં સુનનૂસે પકળો, ક્યૂં કે સુન્નતસે વાકિફ હઝરાત કિતાબુલ્લાહ(કે સહીહ મફહૂમ)કો ખૂબ જાનતે હૈં. (સુનને દારમી : ૧/૪૭)

(૮૫) કુર્આની દા'વતકા દા'વા :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં : ઈલ્મકે ઉઠ જાનેસે પહલે પહલે ઈલ્મ હાસિલ કર લો, ઈલ્મકા ઉઠ જાના યહ હૈ કે અહ્લે ઈલ્મ રુખ્સત હો જાએં, ખૂબ મઝ્બૂતીસે ઈલ્મ હાસિલ કરો, તુમ્હેં ક્યા ખબર કે કબ ઉસકો

(૧) મુઅલ્લિફ : કિતાબ લખનાર, સંપાદક.

ઝરૂરત પેશ આ જાએ યા દૂસરોંકો ઉસકે ઈલ્મકી ઝરૂરત પેશ આએ ઔર ઈલ્મસે ફાઈદા ઉઠાના પળે. અન્કરીબ તુમ ઐસે લોગોંકો પાઓગે, જિન્કા દા'વા યહ હોગા કે વહ તુમ્હેં કુર્આની દા'વત દેતે હૈં, હાલાં કે કિતાબુલ્લાહકો ઉન્હોંને પસે-પુશ્ત ડાલ દિયા હોગા, ઈસ લિએ ઈલ્મ પર મઝબૂતીસે કાઈમ રહો. નઈ અપચ, બે સૂદકી મૂ-શિગાફી ઔર લા યા'ની ગૌરો-ખૌઝસે બચો (સલફે સાલિહીનકે) પુરાને રાસ્તે પર કાઈમ રહો. (સુનને દારમી : ૧/૫૦)

(૮૯) સુન્નતકે મફહૂમમેં મુગાલતા અંદાઝી :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઊદ (રદિ.) ફરમાયા કરતે થે : ઉસ વક્ત તુમ્હારા ક્યા હાલ હોગા, જબ કે ફિત્ના તુમમેં સિરાયત કર જાએગા, અધેર ઉમરકે લોગ ઈસીમેં બૂળ્હે હો જાએંગે ઔર બચ્ચે જવાન હો જાએંગે ઔર લોગ ઈસી ફિત્નાકો સુન્નત કરાર દે લેંગે કે અગર ઈસે છોળ દિયા જાએ તો કહા જાએગા કે સુન્નત છોળ દી ગઈ. અર્ઝ કિયા ગયા : ઐસા કબ હોગા ? ફરમાયા : જબ તુમ્હારે ઉલમા' જાતે રહેંગે, અમીર ઝિયાદા ઔર દયાનત્દાર કમ હોંગે, આખિરતવાલે આ'માલસે દુન્યા સમેટી જાએગી ઔર બે-દીનીકે લિએ ઈસ્લામી કાનૂન પળ્હા જાએગા.

(૧) અપચ : વુજૂદ, (૨) મૂ-શિગાફી : તહકીક, બહુત બારીક કરના, બારીક બીનીસે કામ લેના, આટા કરના, (૩) મુગાલતા : ગલત, ધોકા.

મુઅત્તા ઈમામ માલિક (રહ.)કી એક........રિવાયતમેં હૈ કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઊદ (રદિ.)ને એક શખ્સકો નસીહત કરતે હૂએ ફરમાયા : દેખો ! તુમ ઐસે ઝમાનામેં હો, જિસમેં ફકીહ ઝિયાદા ઔર કારી કમ. ઈસ ઝમાનામેં કુર્આનકે હુરૂફસે ઝિયાદા ઉસકી હુદૂદકી નિગહ્દાશ્ત કી જાતી હૈ, માંગનેવાલે કમ ઔર દેનેવાલે ઝિયાદા હૈં, ખુત્બા મુખ્તસર ઔર નમાઝ લંબી હોતી હૈ. ઈસ ઝમાનેમેં લોગ આ'માલકો ખ્વાહિશાત પર મુકદ્દમ રખતે હૈં ઔર એક ઝમાના ઐસા આએગા, જિસમેં ફકીહ કમ હોંગે ઔર કારી ઝિયાદા, કુર્આનકે હુરૂફકી ખૂબ હિફાઝત કી જાએગી, મગર ઉસકે હુદૂદકો પામાલ કિયા જાએગા, માંગનેવાલોંકી ભીળ હોગી, લેકિન દેનેવાલે કમ હોંગે. તકરીરેં બળી લંબી ચોળી કરેંગે, લેકિન નમાઝ મુખ્તસર સી પળ્હેંગે ઔર લોગ આ'માલસે પેહલે અપની ખ્વાહિશાતકો આગે રખ્ખેંગે. (મુઅત્તા ઈમામ માલિક રહ.)

(૮૭) દીની મસાઈલમેં ગલત કિયાસ આરાઈ :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે તુમ પર હર આઈન્દહ સાલ પહલે સાલસે બુરા આએગા. મેરી મુરાદ યહ નહીં કે પહલા સાલ દૂસરે સાલસે ગલ્લાકી ફરાવાનીમેં અચ્છા હોગા યા એક અમીર દૂસરે અમીરસે

(૧) નિગહ્દાશ્ત : નિગાહ રખના, ધ્યાન રખના, (૨) પામાલ : બરબાદ, ખત્મ કરના.

બેહતર હોગા, બલ્કે મેરી મુરાદ યહ હૈ કે તમામ ઉલમા' સાલિહીન ઔર ફકીહ એક એક કરકે ઉઠતે જાએંગે ઔર તુમ ઉન્કા બદલ નહીં પાઓગે ઔર (કહ્તુર્રિજાલકે ઇસ ઝમાના)મેં બા'ઝ ઐસે લોગ પૈદા હોંગે, જો દીની મસાઈલકો મહઝ અપની ઝાતી કિયાસ આરાઈસે હલ કરેંગે. (દારમી : ૧/૫૮)

(૮૮) જિદ્દત-તરાઝીકા સબબ શોહરત તલબી :

યઝીદ બિન ઉમૈરહ જો હઝરત મુઆઝ (રદિ.)કે શાગિર્દ થે, ફરમાતે હૈં કે હઝરત મુઆઝ (રદિ.) જબ ભી વઅઝકે લિએ બેઠતે યહ કલિમહ ઝરૂર ફરમાતે : "અલ્લાહ તઆલા ફેસલા કરનેવાલા, ઈન્સાફ કરનેવાલા. શકમેં પળનેવાલે હલાક હૂએ." એક દિન હઝરત મુઆઝ (રદિ.)ને ફરમાયા : તુમ્હારે બા'દ બહુતસે ફિત્ને પૈદા હોંગે. ઉસ ઝમાનેમેં માલ બહુત હોગા ઔર કુર્આન (હર એકકે લિએ) ખુલા હુવા હોગા, જિસસે મુઅ્મિન ભી દલીલ પકળેગા ઔર મુનાફિક ભી. બઈદ નહીં કે કોઈ કહનેવાલા યહ કહે : ક્યા બાત હૈ ? મૈંને કુર્આન પળ્હ લિયા, ફિર ભી લોગ મેરી પેરવી નહીં કરતે ? લોગ મેરી પેરવી નહીં કરેંગે, જબ તક કે મૈં ઉન્કે સામને કોઈ નઈ બાત પેશ ન કરૂં. (હઝરત મુઆઝ (રદિ.)ને ફરમાયા) પસ, (દીનમેં) જિદ્દત તરાઝીસે બચતે રહના ! ક્યૂં કે ઐસી જિદ્દત (નઈ બાત)

(૧) કહ્તુર્રિજાલ : અચ્છે લોગોંકા કમ હોના, (૨) જિદ્દત-તરાઝી : નવ ઊપજ, સંવારના.

ગુમરાહી હૈ ઔર મૈં તુમ્હેં આલિમકી લગ્ઝિશસે ડરાતા હૂં, ક્યૂં કે શયતાન કભી ગુમરાહીકી બાત આલિમકે મુંહસે ભી નિકલ્વા દેતા હૈ ઔર કભી મુનાફિક આદમી ભી સચ્ચી બાત કહ સકતા હૈ. (રાવી કહતે હૈં) મૈંને કહા : હઝરત ! મુઝે કૈસે પતા ચલેગા કે સાહિબે ઇલ્મને ગુમરાહીકી બાત કહી ઔર મુનાફિકકે મુંહસે કલિમ-એ-હક નિકલા (આખિર હક વ બાતિલકી શનાખ્તકા મેઅ્યાર ક્યા હોગા ?) ફરમાયા : હાં, (મૈં બતલાતા હૂં) સાહિબે ઇલ્મકી ઐસી મુશ્તબહ્ બાતસે પરહેઝ કરો, જિસકે બારેમેં (આમ અહ્લે ઇલ્મકી જાનિબસે કહા જાએ, "યહ ક્યા બાત હૂઇ ?" (ઐસી સૂરતમેં સમઝ લો કે યહ બાત ગલત હૈ), લેકિન સિર્ફ ઇસ ગલતીકી બિના પર તુમ્હેં ઇસસે બરગશ્તા નહીં હોના ચાહિએ, ક્યૂં કે શાયદ વહ અપની ગલતીસે રુજૂઅ્ કર લે. (હાં, હક વાઝિહ હો જાનેકે બા'દ ભી વહ અપની ગલતી પર ઇસરાર કરે તો ઐસા શખ્સ આલિમ હી નહીં, બલ્કે જાહિલ હૈ.) ઔર હક બાત ખ્વાહ કિસીસે સુનો, ઉસે કબૂલ કર લો, ક્યૂં કે હક પર નૂર હોતા હૈ. (અબૂ દાવૂદ : ૬૩૩)

(૮૯) કુર્આનકે મુહ્કમાતસે એ'રાઝ ઔર મુતશાબહાતકી તલાશ :

હઝરત આઇશહ (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને યહ આયત : **હુવલ્લઝી**

(૧) લગ્ઝિશ : ભૂલ, (૨) શનાખ્ત : પહેચાન, (૩) બરગશ્તા : બના હુવા, ઉલટા હુવા, બદલા હુવા, (૪) રુજૂઅ્ : વાપસ હોના.

(૯૧) દીનકે મુઆમ્લેમેં રિશ્વત :

હઝરત મુઆઝ (રદિ.) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે હદિયા ઉસી વક્ત તક કબૂલ કર સકતે હો જબ તક કે વહ હદિયા રહે, લેકિન જબ "વહ દીનકે મુઆમલેમેં રિશ્વત" બન જાએ તો ઉસે કબૂલ ન કરો; મગર (ઐસા નઝર આતા હૈ) કે તુમ (ઉમ્મતકે આમ લોગ) ઉસે છોળોગે નહીં, ક્યૂં કે ફક્ર ઔર ઝ઼રૂરત તુમ્હેં મજબૂર કરેગી. આગાહ રહો કે ઈસ્લામકી ચક્કી બહરહાલ ગર્દિશમેં રહેગી ઈસ લિએ કિતાબુલ્લાહ જિધર ચલે, ઉસકે સાથ ચલો, (ઉસે અપની ખ્વાહિશાતકે મુતાબિક ન ઢા લો). આગાહ રહો કે અન્કરીબ કિતાબ ઔર હાકિમ જુદા જુદા હો જાએંગે. પસ, કિતાબુલ્લાહકો ન છોળના. આગાહ રહો કે અન્કરીબ તુમ પર ઐસે હાકિમ મુસલ્લત હોંગે, જો અપને લિએ વહ તજ્વીઝ કરેંગે, જો દૂસરોંકે લિએ તજ્વીઝ નહીં કરેંગે. તુમ અગર ઉન્કી નાફરમાની કરોગે તો તુમ્હેં કત્લ કરેંગે ઔર અગર ફરમાંબરદારી કરોગે તો (બે-દીનીકે સબબ) તુમ્હેં ગુમરાહ કરેંગે. સહાબા (રદિ.)ને અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! (ઐસી સૂરતમેં) હમેં ક્યા તર્ઝે અમલ ઈખ્તિયાર કરના ચાહિએ ? ફરમાયા : વહી જો હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)કે અસ્હાબને કિયા કે ઉન્હેં આરોંસે ચીરા ગયા, સૂલી પર લટ્કાયા ગયા (મગર વહ દીન પર કાઈમ રહે) ઔર ઈતાઅતે ઈલાહીમેં જાન દે દેના મઅ્સિય્યતકી[1] ઝિન્દગીસે (બ-દર્જહા) બેહતર હૈ. (મજ્મઉઝ઼ ઝવાઈદ : ૫/૨૨૭)

(૧) મઅ્સિય્યત : ગુનાહ.

★ સમાપ્ત ★